

BULETINUL

ASOCIATIEI
CULTURALE
ROMANEȘTI
DIN SPANIA

MADRID

I

1957

CUVANT INAINTE

Asociația noastră culturală, abia creată, dar cu puținul ei trecut încărcat de evenimente, s'a născut din nevoia pe care au simțit-o câțiva compatrioți din Madrid de a fi împreună subț altă lumină decât aceea a politicei pure sau impure, sau decât aceea a micii bârfeli plimbată, ca o rază de radar, prin toate ungherele globului unde pot fi reperate siluete românești. Activitatea noastră, așa cum o stabilește propriul nostru Statut, e destinată în primul rând nouă însine, în sensul că tinde să ne lămurească anumite probleme de cultură românească și, în al doilea rând, mediului spaniol în care trăim, în sensul că tinde să prezinte cercurilor culturale din țara care ne gazduiește, aspecte necunoscute ale României în general și ale culturii românești în special. Manifestările care au avut loc în cadrul săptămânii românești dela Madrid — și pe care cetitorul Buletinului le va găsi rezumate în paginile următoare — pun perfect în relief această dublă activitate. Românii au fost destinate conferințele și discuțiile, atât de interesante și de rodnice, care au avut loc în Calle de Medinaceli, iar bunului nume românesc în Spania au fost destinate articolele de ziar apărute în «A B C» și «Informaciones» cu prilejul zilei de 10 Mai, conferința profesorului Santiago Montero Díaz la Institutul de Cultura Hispanica, vitrina de cărți, scrise de Români în exil, realizată la librăria Espasa Calpe, concertul Doamnelor Lola Bobescu și Jacqueline Blancard și al orchestrei Traian Popescu, etc. În Iunie și Iulie au fost rostite, în cadrul programului cultural românesc, două conferințe care inaugurează ciclul proiectat pentru 1957. Principalele conferințe rostite în cadrul Asociației Culturale vor fi publicate în Caetele Buletinului, în limba română sau spaniolă. În sfârșit, Buletinul nostru va da socoteală, pe măsura ce va fi nevoie, de activitatea Asociației, de proiectele și de nevoile ei.

E vorba deci de un efort cultural. Scopul nostru

nu e nici acela de a realiza o himerică unire între toți Români din exil, nici acela de a ascunde subț o firmă spirituală macroscopică intenții politice și nici acela de a servi drept trambulină ambițiilor personale ale unuia sau altuia. Cine a asistat la adunările noastre din cadrul săptămânii românești sau la conferințele care i-au urmat, a putut să-și dea seama că singurul gând care ne animă e acela de a aduce o fărâma de lumină și de ordine românească în întunecul de tentații și de îndoeli care ne înconjoară. În momentul în care scriitorii din Tară mor în închisori sau se lasă supuși de antiromânismul oficial și în care unii scriitori din exil își uită de datoria pe care o au față de compatrioții lor și față de cultura în care au făcut ochi, în momentul în care, în fine, sbaterile agonice ale imperiului rusesc, împins către falsa glorie a pierzaniei de către forma comunistă pe care si-a ales-o, amenință să se scufunde târând după el tot ce poate cuprinde într'un efort de mortală disperare, noi am aruncat în apele sbuciumate de agonia monstrului barca acestei Asociații Culturale cu intentia de a salva tot ce merită să fie salvat. Apele se vor liniști mai curând sau mai târziu, însă din marele cataclism vor supraviețui numai valorile care vor fi știut să reprezinte esența permanentă a neamurilor. Aceasta e de ordin cultural și nu politic.

Pe această credință a fost alcătuit Statutul Asociației noastre, și pe speranța unei grele dar ultime încercări am clădit planurile activității noastre. Formele politice românești s'au schimbat în decursul istoriei după bunul plac al domniilor și al ideologiilor. Esentele culturii noastre au rămas neschimbate și constituie singura garanție a eternității noastre pământești. În slujba lor punem coloanele acestui Buletin și puterile noastre.

RED.

Polemica dintre cele două lumi, fiecare din ele în priză de definire reală, ne găsește în cel mai greu timpas din istoria românească: fără țară, în exil, sau, acasă, într'un regim de silnicie așa cum poporul nostru nu a mai avut de suportat până la ultima invazie rusească, din 1944. Astfel, în exil, sau în țară, Românii nu pot să-și afirme azi o voință politică efectivă.

Diverse aparențe și confuzii sistematice cultivate, au făcut mult timp, prea mult timp, să se creadă că exilul nostru ar fi în vreun fel încadrat în realitățile politice din lumea liberă. După cum, aparențele din țară, ar fi menite să convingă lumea că neamul românesc ar fi activ în această polemică în solidaritate cu totalitarismul rusesc.

Prielnice sau contrarii, realitățile politice de dincoace și de dincolo de cortina de fier, nu sprijină în realitate nici una existența neamului românesc, redusă la cât va putea ea să se sprijine doar pe ea însăși și la cât va voi Dumnezeu.

Pentru lumea liberă, constituită încă în organizații de stat puternic distincte, și angajată în vaste sisteme de alianțe, după formule încă dominante, s'a văzut în acești 12 ani că nu exista problema unei încadrări efective a deșăraților. În vreun organism politic, în vederea unei acțiuni reale. Pe de altă parte, în țara asuprită, formula rusească actuală se dovedește irecuzabilă a fi o formulă de încadrare cu scopuri exclusive de exploatare colonială exhaustivă.

Diferența dintre cele două regimuri de refuz a capacității politice românești este una singură: Românii din exil se bucură de libertatea de gândire și expresie și astfel pot să-și afirme integral calitatea și aspirațiile de Români, pot să dea curs creației lor, în filosofie, literatură, artă, știință.

În țară acest lucru nu este posibil. Acolo desvoltarea spirituală a fost pusă cu forța în suspensie și scopul Rusiei de azi este de a reduce cultural poporul român la folclor și propagandă. Propaganda aceasta însă este numai în folosul țelurilor rusești: a ascunde acțiunea de exploatare colonială a popoului și a-i anihila orice efort de gândire proprie.

Făcând aceste constatări nu înseamnă că suntem sceptici față de valorile politicii sau subestimăm folclorul. Politicul este un element de cultură ca tot ceea ce privește viața umană și telul suprem este să garanteze o dreaptă viață a comunității. Iar folclorul este pentru noi o rezervă excepțional de importantă. «Cultura politică» însă este un mijloc de teorie al timpului, iar folclorul este folosit ca mijloc de închistare spirituală.

Pentru a ne degaja de «cultura politică» și a depăși folclorul în noutatea creației personale și actuale, nu putem lupta deocamdată decât aici în exil.

Date fiind condițiile această luptă poate duce la rezultate mai importante pentru viitorul de libertate a neamului nostru, decât irosirea energiilor și a

nadejdii în disproporționate încercări de a pune și vagonul nostru la trenul politic care nu vrea cu niciun preț să-și ia și acest supliment de greutate.

Nu suntem numai noi în această situație ci toate națiunile subjugate. Mai mult decât atât, «China Liberă» știm că este încadrată în cea mai cuprinzătoare organizație politică a vremii, Națiunile Unite, dar care sunt libertățile poporului chinez?

Dacă mediul de viață activă nu se poate închega, avem în schimb posibilitatea de a ne strânge într'un mediu viu de cultură, în care putem considera cu toată libertatea și realitățile politice de viitor, care atunci când se vor contura efectiv va însemna că numai pot fi interzise nicăeri și nimănui în lume.

Aceste forme ale viitorului sunt în funcție de o întreagă devenire a omului încă surprins de mijloacele materiale de care dispune și poate să dispună pentru a da alte baze așezării lui.

Societățile românești de cultură în lumea liberă pot constitui mediile vii, în care să se plamadească un viitor de libertate, valorificându-se interior și exterior: interior prin continua formare a gândirii și a impulsului creator în confruntare cu sine însuși și cu ceilalți și exterior prin informarea lumii asupra pulsului românesc real.

Aceasta este astăzi singura posibilitate de încadrare românească în polemica pe viață și pe moarte de care vorbeam. Este o încadrare de conținut activ. Efectul poate fi mai lent, dar mai profund decât într'o încadrare formală în vederea unor efecte rapide, astăzi cum vedem refuzată. În această chestiune trebuie să fim foarte clari: nu poate fi vorba de vreo «prăpastie» între «noutatea» lumii politice occidentale și «vechimea» Românilor din exil. E vorba numai de puteri organizate și o mână de deșărați (D. P.), iar «noutatea» este încă în pregătire. Singura forță de care dispunem și pe care putem s'o folosim pentru refacerea unei organicități, este aceea a spiritului. Provocarea prezenței și impulsului ei se poate face numai în condiții de comunitate, cum este în cazul unei Asociații culturale.

Renunțând de a începe cu enumerarea greutăților, și trecând odată pentru totdeauna peste subsec-tarismele atât de prezumțios numite «politice», un număr de Români din Spania ne-am adunat și am pus bazele acestei Asociații, a cărei primă inițiativă a fost de a organiza cea dintâi confruntare publică între Români refugiați din diverse părți ale Europei. Rezultatele acestei confruntări sunt prezentate în primul număr al Buletinului Asociației.

Există și alte Asociații Culturale românești, dar nu sunt încă destule. Cu cât se vor face mai multe, în toate părțile unde sunt Români, cu atât viața românească va avea mai multe puncte de sprijin și posibilități de înnoire către viitor. Sperăm să fie acesta un indemn.

FUNDAREA

Asociației Culturale Romanesti din Spania

În ziua de 15 Aprilie 1957, a avut loc adunarea constitutivă a «Asociației Culturale Românești din Spania», convocată de un grup de inițiativă compus din Domnii: Profesor Ion Protopopescu, Vasile Iasinschi, Profesor Vladimir Petrovici, Doctor George Uscătescu, Mihail Fotin Enescu, Vintilă Horia, Aurel Răuță, Horia Stamatu.

- 1/ Aprobarea Statutelor,
- 2/ Alegerea Comitetului de conducere și a Comisiunii de Cenzori.

Sunt prezente în urma convocărilor făcute următoarele persoane:

Dimitrie ARDELEANU.

Diana ARDELEANU.

R. P. Mircea BOAC.

Antoaneta BODISCO (prin delegație dată Domnului Vintilă Horia).

George CANDELEANU.

George CALIMANESCU.

Stela CANDELEANU.

Ion CHIRILA.

Mihail Fotin ENESCU.

Dr. Ion FLEȘERIU.

Vintilă HORIA.

Dna Vintilă HORIA (prin delegație dată Dlui Vintilă Horia).

Vasile IASINSCHI.

Emil IONESCU (idem Dlui Prof. George Uscătescu).

Dna Maria MORARIU (idem Dna Stela Candeleanu).

Dna Tatiana MORARIU (idem Dna Stela Candeleanu).

Prof. Vladimir PETROVICI.

Prof. Ing. PROTOPODESCU.

Aurel RAUTA (pr. deleg. dată Dlui Prof. George Uscătescu).

Alfredo SOLER (idem Mihail Enescu).

Marie Jeanne SOLER (idem Mihail Enescu).

Horia STAMATU.

Corneliu STOIAN.

Prof. George USCĂTESCU.

Dna Consuelo Rubio USCĂTESCU (pr. deleg. dată Prof. G. Uscătescu).

Vasile USCĂTESCU.

Sedinta se deschide la ora 17,15 în sala dela etajul III de la Consejo de Investigaciones Cientificas. Este aclamat Președinte de sedință Dl Prof. Ing. Ion Protopopescu.

Dl Președinte multumește pentru cinstea ce i se face și roagă Adunarea, înainte de a trece la ordinea de zi, să-i îngăduie câteva cuvinte de lămurire. Asociația ce propunem aduce un element nou în lupta, elementul cultural a cărui putere de persuasiune și convingere depășește simplele manifestări gregare. Asociația vrea să fie un fel de club în care să intre cei a căror preocupare esențială

este de ordin cultural. De aici și organizarea specială care i se dă. Scopurile și programul Asociației noastre exclud orice intenție de substituie a vreunui din asociațiile românești din Spania. Preocupările culturale ale Asociației sunt problemele românești în lumina ideologiei ce ia naștere din confruntarea cu fenomenul comunist, care a făcut ravagii și care ține subjugat de atâtea vreme neamul nostru. Sub aceste auspicii lupta asociației este o luptă de idei și nu una de politică militantă cotidiană.

Se trece la ordinea de zi, la orele 17,45 si se dă citire Proiectului de Statut.

Art. 1, 2 și 3.—Punct. A, B și C se aprobă nemodificate.

Art. 3, punct. D.—În urma intervenției D-lui Vasile Iasinschi, se modifică și se aprobă în forma următoare: «Să cerceteze schimbările de structură aduse de sistemul comunist în România și să studieze pozițiile viitoare de ordin ideologic, politic, cultural, social, economic, pe plan național, precum și cele de ordin internațional».

Art. 3, punct. E.—Se aprobă cu adaosul la fraza finală: «..... Asociații culturale similare».

Art. 4 și 5 se aprobă nemodificate.

La Art. 6, la propunerea Dlui Președinte, se specifică: «Români și Românce, independent de cetățenia lor actuală», și articolul se aprobă în forma următoare:

«Art. 6.—Pot fi membri activi Români și Româncele rezidenți în Spania, independent de cetățenia lor actuală, precum și soții și soțiile lor de altă origine, care n'au suferit nicio condamnare de drept comun și a căror conduită și activitate nu sunt contrarii scopurilor Asociației».

Art. 7 și 8 se aprobă nemodificate.

La Art. 9, se înlocuiește termenul *primește* cu *dobândește* și *primirea* cu *dobândirea*, și se aprobă cu aceste modificări.

Art. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 se aprobă nemodificate.

Art. 17.—După discuții la care iau parte Dnii Vasile Iasinschi, Prof. Vladimir Petrovici, Mihail Enescu, Ion Fleșeriu și Prof. George Uscătescu, se modifică și se aprobă în forma următoare: «Art. 17.—Comitetul de conducere al Asociației se compune din 5 membrii, aleși de Adunarea Generală pe termen de 2 ani. Însarcinarea de Președinte al Asociației este exercitată prin rotație de membrii comitetului, care nu au funcțiuni și în ordine alfabetică.»

Funcțiile de Secretar General și de Casier sunt îndeplinite de câte un membru al Comitetului, pe termen de 2 ani și sunt incompatibile cu cea de președinte în exercițiu.

Membrii Comitetului al căror mandat a expirat pot fi realesi.

În caz de vacanță, Comitetul se va completa prin

cooptare până la prima Adunare Generală ordinară.
Art. 18 se completează cu fraza: «în caz de paritate decide votul Președintelui», și se aprobă cu această modificare.

Prof. Petrovici se modifică Alin. 2, în forma următoare: «Cercul de Studii și Cercetări va elabora programul de activitate, va organiza o arhivă de documentare asupra problemelor românești și va edita Buletinul Asociației. Întreg programul de activitate se va supune comitetului spre aprobare. Va avea un Secretar și un Redactor al Buletinului și va putea fi reprezentat la ședințele Comitetului, cu vot consultativ».

Art. 22.—La sfârșitul articolului se înlocuiește: «secretarului general» cu termenul «casierului», așa fel că finalul articolului are următoarea redactare: «... a președintelui în exercițiu și a casierului».

Art. 23.—În urma discuțiilor la care iau parte Dni Prof. Petrovici, Enescu, Iasinschi, Fleșeriu, Prof. Uscătescu, se modifică în sensul că, membrii Asociației nu vor avea nici în această circumstanță drept de vot deliberativ. Articolul se aprobă în următoarea formă:

«Art. 23.—Modificarea prezentelor statute sau dizolvarea voluntară a Asociației, nu vor putea fi hotărâte decât de către o Adunare Generală extraordinară, anume convocată în acest scop. Deciziile acestei Adunări Generale extraordinare vor trebui luate cu două treimi din numărul total al membrilor activi.»

Art. 24 se modifică și se aprobă în forma următoare:

«Art. 24.—În caz de dizolvare, patrimoniul Asociației va trece pe seama alteia dintre Instituțiile Culturale Românești existente sau, în lipsa unei asemenea instituții, după cum va dispune Adunarea Generală extraordinară.»

Art. 25 se aprobă nemodificat.

Se trece la punctul 2 al Ordinei de zi, alegerea Comitetului.

La propunerea Dlui Președinte se votează prin aclamațiuni următorul Comitet: Domnii Vintilă Horia, Prof. Vladimir Petrovici, Aurel Răuță, Horia Stamatu și Prof. George Uscătescu.

Se trece la alegerea Comisiunii de Cenzori și sunt aleși prin aclamațiuni Domnii: Dr. Iion Fleșeriu și Cornelii Stoian.

Domnul Președinte, Prof. Protopopescu mulțumește tuturor pentru concursul dat și urează noii Asociații spor la muncă.

Părintele Boac binecuvintează lucrările Asociației constituite.

Textul Statutelor votate

A. Denumire — Sediul — Durată.

Art. 1. Se constituie «Asociația Culturală Românească» cu sediul în Madrid, calle Menendez Pelayo, 15.

Art. 2. Durata asociației este nelimitată.

B. Scopurile Asociației.

Art. 3. Scopurile Asociației sunt:

a) Să ajute la continuitatea și dezvoltarea culturii românești în lumea liberă;

b) Să contribuie la menținerea și strângerea relațiilor tradiționale între cultura românească și cultura lumii libere;

c) Să coopereze la acțiunea de valorificare a poziției românești prin lămurirea opiniei publice internaționale și a forurilor competente, asupra importanței desosebite ce reprezintă libertatea și suveranitatea României pentru libertatea, integritatea, securitatea și progresul Europei și al lumii;

d) Să cerceteze schimbările de structură aduse de sistemul comunist în România și să studieze pozițiile viitoare de ordin ideologic, politic, cultural, social, economic, pe plan național, precum și cele de ordin internațional;

e) Să participe la eforturile de unificare spirituală a Românilor.

În acest scop va căuta strângerea relațiilor cu alte instituțiuni și asociații culturale similare.

Art. 4. Pentru realizarea scopurilor propuse. Asociația va folosi toate mijloacele ca; publicații proprii (cărți, studii, broșuri, reviste, foi), presa și publicistica străină, radio, conferințe, comunicări, concerte, recitaluri, expoziții, reuniuni, serbări, etc.

C. Membrii Asociației.

Art. 5. Membrii Asociației sunt de trei categorii:

- a) membri activi.
- b) membri de onoare,
- c) membri asociați.

Art. 6. Pot fi membri activi Români și Român-cel rezidenți în Spania independent de cetățenia lor actuală, precum și soții și soțiile lor de altă origine, care n'au suferit nicio condamnare de dropt comun și a căror conduită sau activitate nu sunt contrarii scopurilor Asociației.

Art. 7. Pot fi membri de onoare personalitățile române și străine care s'au manifestat în favoarea României, sau sunt însuflețite de dreptatea cauzei românești.

Art. 8. Pot fi membri asociați Români rezidenți în alte țări, îndeplinind aceleași condițiuni ca membri activi, cât și prietenii României dispuși să sprijine realizarea scopurilor propuse de asociație.

Art. 9. Calitatea de membru al Asociației, activ ori asociat, se dobândește printr-o cerere adresată Comitetului și încetează prin demisie sau excludere în cazul când s'a produs o condamnare de drept comun sau o activitate contrarie scopurilor Asociației.

Atât dobândirea cât și pierderea calității de membru este de competența Comitetului sub rezerva ratificării hotărârii de către Adunarea generală.

Membrii de onoare sunt proclamați, la propunerea Comitetului de către Adunarea generală, prin aclamații.

Art. 10. Membrii activi și asociați se angajază să depună o contribuție anuală urmând să fixeze singuri cuantumul și modalitatea de plată.

D. Administrația, controlul și activitatea Asociației.

Art. 11. Asociația va fi condusă și administrată de către Adunarea generală și de Comitetul de conducere.

Art. 12. Adunarea generală e compusă din membri activi, cu vot deliberativ.

Membrii de onoare și asociați pot lua parte la întrunirile Adunării generale și să-și exprime părerile cu titlu consultativ.

Art. 13. Adunarea generală ordinară se întrunește odată la doi ani, în prima lună a anului următor expirării mandatului exercitat de către Comitet. Convocarea va fi semnată de către președintele în exercițiu și de secretarul general și va cuprinde: ziua, ora, locul și ordinea de zi fixată de către Comitet.

Adunarea generală extraordinară poate fi convocată de câte ori este nevoie de către Comitet sau la cererea unei treimi din numărul membrilor activi.

Art. 14. Adunarea generală este legal constituită atunci când jumătate plus unul din numărul membrilor activi este prezent sau reprezentat.

Dacă la ora convocării nu s'a întrunit numărul legal de membri, atunci adunarea se amână cu două ore, când va avea loc oricare ar fi numărul de membri prezenți sau reprezentați. Votul este secret și poate fi delegat în scris altui membru. Deciziile adunării se iau cu majoritate absolută. În mod excepțional adunarea poate decide prin aclamațiuni.

Art. 15. Adunarea generală este prezidată de președintele în exercițiu al Asociației, sau în lipsa lui de membrul cel mai în vârstă din Comitet având ca secretar pe secretarul general al Asociației.

Art. 16. Adunarea generală are următoarele atribuții:

- a) alege Comitetul de conducere și Comisia de cenzori,
- b) conferă Comitetului puterea de a hotărâ în numele Asociației sub rezerva ratificării ulterioare,
- c) discută și aprobă bilanțul pe baza raportului alcătuit de comisia de cenzori,
- d) aprobă descărcarea Comitetului de gestiunea mandatului expirat,
- e) ratifică hotărârile Comitetului,
- f) admite noii membri propuși de Comitet,
- g) discută și hotărâște asupra bunului mers al Asociației în funcție de realizarea scopurilor propuse.

Art. 17. Comitetul de Conducere se compune din cinci membri aleși de Adunarea generală pe termen de doi ani.

Însărcinarea de președinte al Asociației este exercitată prin rotație de membrii Comitetului care nu au funcțiuni și în ordine alfabetică.

Funcțiile de Secretar general și de Casier sunt îndeplinite de câte un membru al Comitetului, desemnați de Comitet pe timp de doi ani și sunt incompatibile cu cea de președinte în exercițiu.

Membrii Comitetului al căror mandat a expirat pot fi realeși. În caz de vacanță Comitetul se va completa prin cooptare până la prima adunare generală ordinară.

Art. 18. La ședințele Comitetului votul nu poate fi exprimat prin delegație.

Hotărârile Comitetului se iau cu majoritate de voturi.

În caz de paritate decide votul președintelui. Corespundența și oricare acte de gestiune în numele Asociației vor fi semnate de președintele în exercițiu și de secretarul general ori casier.

Art. 19. Atribuțiile Comitetului sunt:

- a) propunerea de noi membri în Asociație.
- b) administrația Asociației.
- c) supravegherea îndeplinirii integrale a scopurilor propuse.

Art. 20. Gestiunea Comitetului este supusă controlului exercitat de o comisie de doi cenzori, aleși, de adunarea generală pe termen de doi ani.

Raportul comisiei de cenzori este supus adunării generale spre aprobare.

Art. 21. În acțiunea de realizare a scopurilor propuse, Comitetul va fi ajutat de Cercul de studii și cercetări constituit din membri Comitetului de inițiativă al Asociației.

Cercul de studii și cercetări va propune cooptarea și altor persoane care desfășoară o activitate culturală, Comitetul urmând să decidă.

Cercul de studii și cercetări va elabora programul de activitate, va organiza o arhivă de documentare asupra problemelor românești și va edita buletinul Asociației.

Întreg programul de activitate se va supune Comitetului spre aprobare.

Va avea un secretar general și un redactor al buletinului și va putea fi reprezentat la ședințele Comitetului cu vot consultativ.

E. Veniturile Asociației.

Art. 22. Veniturile Asociației se compun din cotizațiile și contribuțiile membrilor activi și asociați, precum și din donații și din toate intrările ce ar putea deriva din folosirea mijloacelor enumerate la Art. 4 din Statute.

Gestiunea financiară este executată de către Comitet.

Orice act de dispoziție financiară va trebui să fie hotărât de Comitetul de conducere al Asociației și să poarte două semnături: a președintelui în exercițiu și a casierului.

F. Dispoziții finale și transitorii.

Art. 23. Modificarea prezentelor statute sau dizolvarea voluntară a Asociației nu vor putea fi hotărâte decât de către o Adunare generală extraordinară anume convocată în acest scop. Deciziunile acestei adunări generale extraordinare vor trebui luate cu două treimi din numărul total al membrilor activi.

Art. 24. În caz de dizolvare patrimoniul Asociației va trece pe seama alteia dintre Instituțiile culturale românești, sau în lipsa unei asemenea Instituții cum va dispune Adunarea extraordinară în conformitate cu legea spaniolă.

Art. 25. Prezentele Statute vor intra în vigoare imediat ce vor fi aprobate de către prima Adunare Generală a Asociației.

Desbaterea temelor romanesti propuse de Asociatie in cadrul saptamanii comemorative dela Madrid, (10-17 Mai 1957)

În ordinea marilor manifestări românești în exil, inaugurată anul trecut cu strălucita «Săptămână românească» dela Freiburg (6-10 Mai 1956) și anticipată cu Sărbătoarea dela Bonn care a concentrat sute de Români și de prieteni (10 Mai 1955), anul acesta «Asociația Culturală Românească din Spania», în cooperare cu «Uniunea Asociațiilor și Instituțiilor Românești din Germania Occidentală și Berlinul de Vest» și cu alte colaborări din Franța și Italia, a organizat la Madrid «Săptămâna comemorativă» a celei de a 80-a aniversări a Independenței României, sub Înaltul Patronaj al Altețelor Lor Regale, Principele Nicolae și Prințesa Ioana ai României.

Programul deosebit de bogat, a fost stabilit de organizatori în funcție de dezvoltarea temelor românești în cadrul celui d'întâi Congres Românesc, în doisprezece ani de exil.

Redăm mai jos comunicările făcute cu acest prilej și câteva sumare note luate în cursul desbaterilor care au avut loc.

Luni, 13 Mai 1957

Referenți: *Horia Stamatu* — Prezența culturală.
Mihail Enescu — Prezența politică.

Președinte de ședință, Profesor Inginer Ion Protopopescu.

Sedința se deschide cu salutul de bun venit din partea Asociației, rostit de Domnul George Uscătescu.

Domnul Președinte anunță amânarea referatului Domnului Mihail Enescu, pentru Joi 16 Mai, ora 10. Domnul *Horia Stamatu* citește referatul asupra «Prezenței culturale a Românilor în lumea liberă».

Domnilor, Doamnelor.

Se împlinesc două mii de ani dela nașterea unui poet care aproape de amurgul vieții lui și la sfârșitul vremilor antice, a fost surghiunit din porunca Cezarului, pe malul Mării Negre, la capătul Imperiului, la Tomis, în Dacia, țara de sașima, cu atât amar de greu cucerită puțin mai târziu.

Nici acum nu se știe ce-a deslanțuit urgia împărătească. Dar ușurătatea poetului artei de a iubi, s'a întors în neagră tristețe, și în această negură a sufletului, Ovidiu a avut vedenia unei lumi altfel decât aceea pe care și-o făcuse în viața așezată, în legea și obște a lui. Pentru noi, cei din locurile surghiunului îndurat de poetul român, și pentru toată vremea noastră, această vedenie are puteri de profetie:

*Către izvoare, din mări, adâncile fluvii se'ntorc,
Soarele cai-și întoarnă și drumul își ia înapoi
Pământul va fi înstelat și cerul arat cu plugul
Apele vor scoate flăcări, focul se va face ape,*

*Totul va fi împotriva noimei statornice-a firii
Nicio fărâma din lume calea nu-si va mai fine,
Iată că toate se fac cum nu crezui cu puțință
Si nu mai rămâne nimic să nu-i poți da crezământ.*
(«Tristia», I, 8.)

Aici suntem. Nu am crezut cu puțință că vom rămâne fără țară și am rămas. Nimic nu mai e cu neputință, nimic de necrezut. Orice se poate întâmpla cu oricine, de azi pe mâine. Așa este exilul, așa e lumea de azi.

Dar dacă așa e, înseamnă că minunea este și ea cu puțință. Nimic nu este mai definitiv pentru viață decât minunea. Este singura ei confirmare, pentru că viața nu se confirmă decât atunci când surprinde. Altfel nu este viață, ci geometrie. Dacă în exil am învățat ca Ovidiu, să vedem și «răurile întorcându-se către izvoare», de o cam dată a fost posibil cu ajutorul uneia dintre cele două expresii decisive ale vieții, care sunt *cultura și lupta*. În aceste două manifestări ale vieții, miracolul se întâmplă permanent. Și la cine nu se întâmplă, înseamnă că viața i-a secăt. Pentru noi, azi, în mare măsură aceste două expresii ale vieții, cultura și lupta, se confundă. Cu alte cuvinte cultura noastră în acest exil este în același timp și luptă. Directă sau indirectă, această luptă prin cultură este semnificativă pentru tot timpul nostru, pentru tot, întâi pentru cele două lumi, aceea a omului liber și aceea a desființării lui. În această primă fază, și cea mai lungă a exilului nostru, prezența culturală românească între străini, a fost mai întâi o afirmare de valori românești, prin participarea vie la problemele timpului. Așa se face că exilul, ingrat din atâtea puncte de vedere, a adus poate un singur lucru nou și favorabil românității; posibilitatea de expresie pe o arie mai întinsă decât aceea a României. Nu am avut încă un scriitor care să circule cu insistența de acum câțiva ani a lui Virgil Gheorghiu. Până la Carmen Silva, cunoscută încă generațiilor mai bătrâne din Anglia, Spania sau Germania, nu am avut niciun nume care să circule. După primul război mondial a apărut la Paris, Panait Istrati, despre care se știa bine că este român, așa că ori de câte ori cunoaștem câte un francez, în acest exil, ne întrebă de Virgil Gheorghiu dar și de Panait Istrati, al cărui excepțional talent de povestitor a fermecat ani de zile publicul francez. Dincolo de literatură, în domeniul filosofiei istoriei, personalitatea românească asupra căreia s'a concentrat la un moment dat atenția, a fost Xenopol, care a intervenit cu puternică originalitate, în domeniul interpretării filosofice a istoriei. Asupra lui Creangă s'a scris, este drept, cea mai bună monografie de către un francez, Boutière, dar este o lucrare doctorală. Proza lui Creangă a avut însă un mare succes în Anglia. Eminescu este integral necunoscut, iar Caragiale, chiar dacă a fost dus de regimul actual în Coreea, nu este înscris între

autorii cu circulație, ca un Mark Twain, de pildă.

Lunga noastră ignorare, nu este un semn de lipsă de geniu a neamului nostru. În afară de relativ mica întindere a ariei limbii românești, izolarea în care am trăit cu greutățile noastre specifice, nu ne-a îngăduit și circulația culturală, care vine mai întotdeauna după altele, cum ar fi aceea politică și economică. Această circulație nu implică mai mult geniu creator ci mai multă întrepătrundere de interese, cum a fost cazul unor națiuni mai bine situate în spațiu. Circumstanța joacă și ea un rol în istorie.

Fenomenul exilului însă a pus în circulație personală și pe scriitorii care și-au instalat larii și penarii în diverse țări străine. Ne renunțând la calitatea lor de scriitori, au spus ce aveau de spus acolo unde se aflau.

Începutul l-a făcut Constantin Virgil Gheorghiu, cu o carte care chiar în Franța a atins tiraje neobișnuite (Ora douăzeci și cinci). Tema cărții a fost aceea a omului deplasat de voințe extrapersonale în situațiile cele mai contradictorii. Injustițiile făcute poziției românești prin contrafacerea datelor, au fost ulterior partial compensate printr-o carte de popularizare a antichității românești, total necunoscută în Occident.

Succesul atât de răsunător al lui Virgil Gheorghiu a urmat destelenirii făcute pe piața Parisului de succesele științifice și filosofice ale lui Mircea Eliade, care l-a introdus ne Gheorghiu în lumea literară. Triumful lui Mircea Eliade a fost un monumental tratat de «Istoria religiilor», prin care autorul român și-a asigurat un loc de înalt în acest domeniu. Cartea venea într'un moment în care lumea frământată de problema libertății persoanei, era frământată și de ideea unei corespondențe cât mai largi în spirit. Mircea Eliade a publicat de asemenea un vast roman Nopți de sănzienă, «Forêt interdite» — carte de adânci probleme interioare și în același timp și o frescă a României din preajma celui de al doilea război mondial și de după. Este o carte de alte dimensiuni decât «Ora 25» a lui Constantin Virgil Gheorghiu, dar primatul temei filosofice a restrâns mult cercul lecturii. Cartea a fost însă semnalată ca «epocală» (*Nouvelles Littéraires*) și astfel compimentează în adâncime succesul în extensiune al «Orei 25».

Cam în același timp cu Mircea Eliade își face apariția, tot la Paris, Emil Cioran, cu al său «Précis de décomposition», carte care a fost considerată drept una dintre cele mai selecte dintre cele apărute în Franța de după cel de al doilea război mondial. Ca și ceilalți doi, Cioran apărea în plină desbatere a unei probleme a zilei: neputința — cel puțin de moment — a civilizației occidentale de a înlătura amenințarea distrugerii ei.

Tot la Paris, apare al patrulea autor român de mare răsunet, devenit azi un adevărat «concept»: Eugen Ionescu, critic literar în țară, azi autor dramatic revoluționar. Si Eugen Ionescu intervine oportun în corul îngrijorărilor de azi. Opera lui dramatică este expresia poetică a lipsei de sens în uzarea cuvintelor și îndoiala asupra sensului existenței, când în lume se petrece ceea ce se petrece.

Ultimul autor de succes apărut, și acesta tot la Ca și Emil Cioran, Amariu a luat premiul «Rivarol», care se acordă scriitorilor străini, autori de opere scrise în limba franceză. Tema acestei cărți este riscată: posibilitatea de disoluție a suprastructurii comuniste prin anumite anti-virtuți, cum ar fi lenea. Poate că autorul a plecat dela prostia lui Pacală, care dă pe față tot felul de nepotriveli din lume. Rămâne îndoelnic însă dacă anti-virtuțile vor putea răsturna suprastructura comunistă. Sau atunci o descompunere înlocuiește altă descompunere și astfel nu se mai alege nimic.

Paris, este C. Amariu, cu romanul «Le paresseux».

Dar, în afară de acești autori, dintre cari primii patru sunt adevărate celebrități, în Europa și chiar mai departe, există un numar respectabil de scriitori români foarte activi și apreciați, care-si desfășoară activitatea în diverse publicații, sau în cercuri mai restrânse. Nici în număr de succese răsunătoare, nici în activități mai restrânse, Românii nu sunt egalați în acest refugiu de niciuna dintre națiunile aruncate în diaspora. Numele pe care le-am dat și le-am discutat foarte pe scurt, nu acoperă nici pe departe activitatea culturală românească din exil. Dar nu facem un adevărat inventar, în care de altfel nu ar fi nicio greutate moartă, pentru că toți cei care activează în exil își au, cu prea mici excepții de inutilitate și nepricepere sau spirit negativ, rostul lor. În primul rând, aflându-ne în Spania, lăsăm altora să inventarieze cele făcute aici.

Artiștii români în străinătate, vorbim de artiștii de creație, și-au început exilul sub zodia a două mari nume: al compozitorului George Enescu și al sculpturii Constantin Brâncuși. Amândoi au murit la scurt timp unul după altul, resemnându-se să rămână spre veșnica odihnă în pământ străin.

George Enescu, pe care noi îl cunoaștem mai mult ca exceptional interpret — violonist și dirijor — s'a înscris prin opera sa «Oedip», ca personalitate creatoare de prim ordin, în Occident. Greutățile de montare a acestei opere și noutatea ei prea pretentioasă pentru mase, nu au fost favorabile intrării ei în repertoriile curente ale teatrelor de operă. Dar la moartea lui Enescu, Radio-difuziunea franceză a ținut să ofere publicului, ca un ultim omagiu, această primă compoziție muzicală românească de proporții și realizare majoră, la scara înaltei muzici. Un compozitor român care astăzi începe să se afirme, în America, este Romulus Tincoca.

Brancuși a fost una dintre cele mai puternice personalități ale sculpturii moderne și prin el am avut, la schimbarea de eră în domeniul artelor plastice, pe cel mai original reprezentant. Omagiul acestei personalități, cere o ședință specială a Asociației noastre. În ultimul moment aflăm că opera maestrului român, intitulată «Coloana infinitului», a fost aleasă pentru a face față edificiului internațional al lui «UNESCO», dela Paris. După cum știm, o versiune a acestei lucrări se află la Târgul Jiu, cumpărată înainte de război de statul român. Versiunea dela Paris va avea 38 de metri înălțime și va fi reprodusă în oțel lustruit. Încă fiind în viață, Brâncuși renunțase la drepturile de autor pentru această reproducere.

cere, a cărei execuție se va plăti din vânzarea terenului pe care se aflau atelierele maestrului.

Pe urmele inoitoare ale lui Brâncuși, exilul a provocat în Occident apariția unei întregi serii de pictori, angajați în curentul actual al picturii ne-representative. Aceștia, pe nume, Ionescu Soimu, Damian, Dumitrescu, Istrati, Droc, sunt angajați de galerii, discutați și premiați.

Desigur, nici coloana infinitului în curtea lui Unesco, nici succesele autorilor români, nu sunt o compensație sau consolare pentru nedreptatea în care a fost aruncat un popor întreg, odată cu altele. Dar rostul acestor afirmări este între altele și acela de a arăta că s'a luat prea în ușor și împotriva oricărei realități, această aruncare dincolo de frunții «adevăratului Occident», care după filosofi ca Toynbee se reduce la zona strict romană ca religie a Anglo-Europei, tocmai într'un moment când «țărării dela Dunăre», printr'o excepțională efortare către actualitate, lucrau intens la reconstituirea Occidentului real, care cuprinde Europa de Apus și Europa de Răsărit.

Trei dintre scriitorii citați, Eliade, Cioran, Ionescu, erau cu încă un mare număr de tineri care nu au putut eși din țară, în miezul fierberii de idei din Bucureștii dintre cele două războaie mondiale. Tot ce au dat azi în Occidentul restrâns, aveau de acasă. Parisul «existențialist» de după acest război a surprins la maximum pe Mircea Eliade, care într'un moment de regăsire, după atâția ani, a celor care au luat parte efectiv la sbuciumul generației dintre cele două războaie mondiale, spunea: dar aceasta s'a petrecut la noi acum aproape douazeci de ani! Si porțiunile au fost cu mult mai durabile, sensul existenței a fost căutat în toate ordinele, însă fără o anumită acceală specifică occidentalului cu afectul obosit. Astfel, acest refugiu, nu este o improvizatie, nu e vorba de o «generație spontană» a refugiuului, care s'ar fi ivit după se a prins câte ceva de ici și de colo. Rădăcinile ei sunt în țară.

Nu este aici locul să discutăm rolul celeilalte părți ale aceleiași generații, partea luptătoare. Dar între o parte și alta nu este o prăpastie, aceeași neliniște i-a mișcat pe toți. Neliniște în fața amenințării unui clivaj interior al omului către altceva, om sau ne-om nou, neliniște în fața unor noi raporturi dintre om și cosmos, neliniște în fata unor noi condiții de structurare a comunității.

Acești 12 ani de refugiu au fost ani de luptă pentru afirmare și stabilire de sine. Ceea ce s'a câștigat trebuie bine folosit pentru a da o greutate de influență prezenței românești culturale în exil. Trebuie stabilită legătura între diversele planuri, al luptei vaste pentru unitatea spirituală pe care o caută istoria religiilor, al luptei pentru salvarea integrității personale, pe care o duce literatura anti-concentraționară, a luptei de salvare a «dogosului» prin demascarea haosului actual al ajutorul teatrului de avant-gardă, și al luptei directe de idei. Pentru aceasta e nevoie a se lupta neîncetat, e nevoie ca niciun autor să nu rămână inactiv și departe de «agoră» străină, e nevoie de întâlniri concrete cât mai dese. În această ordine primul pas l-a făcut congresul de

aici, primul inițiat de vreuna dintre națiunile asuprite. Numai așa, «Coloana infinitului» nu va rămâne la porțile lui «Unesco», ca o ironie sau platonică bună voință.

Dupa cele zece minute cât a durat lectura, Domnul Profesor Ion Protopopescu anunță deschiderea discuțiilor. Ia cuvântul Domnul Stefan Teodorescu, oaspete din Germania.

Domnul Stefan Teodorescu face următoarele obiecții, constatând și propuneri:

I. Deoarece soarta lumii se joacă azi într'o luptă politică, este o greșală supraevaluarea exclusivă a elementului cultural.

II. Oamenii de cultură dacă vor să fie actuali, trebuie să-și valorifice activitatea altfel decât în «cerc restrâns» sau în strict interes de dezvoltare personală.

Omul de cultură actual trebuie să intre în comunicare intimă cu cei din comunitatea căreia îi aparține. Acesta este aspectul esențial al problemei culturale în vremea noastră.

III. Paralel cu activitatea lor în slujba edificării lumii libere asupra problemelor spațiului și sufletului nostru, ei trebuie să pregătească un limbaj potrivit propriei noastre lumi în transformare. Cultura nu mai este un fapt de inițiere restrânsă nici simplu fapt de propășire personală. Ea trebuie să ajute la configurarea unui om capabil să reziste durităților impuse de timpul nostru și să ajute la o cât mai largă comuniune între oameni, pentru că barierele de clasă nu mai sunt astăzi în niciun fel suportate.

Domnul George Racoveanu, face pe scurt procesul poziției unor scriitori dedicați exclusiv științei sau literaturii, fără a mai face niciun efort în lupta pentru cauza românească pe căi mai directe. Oricât de valoroasă ar fi contribuția lor științifică sau literară ea nu contribuie direct la desbaterea chestiunilor acute ale vieții românești.

Domnul Horia Stamatu, lămurește că referatul său a fost dedicat chetuiii culturale fără nicio intenție de exclusivism. De asemenea nu s'a ocupat de ceea ce «trebuie» să facă scriitorii, ci de ceea ce au făcut, socotind că ceea ce au făcut nu este deloc de disprețuit, ci dimpotrivă aduce ceva nou: intrarea unor personalități ale scrisului și artei românești în discuția la zi a marelui public occidental. Iar contribuția acestor personalități la problemele actuale este deosebit de vie. Ceea ce urmează a se face, într'o nouă etapă, alcatuește obiectul de discuții și propuneri al congresului inițiat de Asociație. În acest sens consideră deosebit de interesante propunerile Domnului Stefan Teodorescu și îl roagă să le noteze în scris.

Domnul Mihail Enescu, precizează: elementul politic nu numai că nu a fost în niciun fel exclus, dar era în programul zilei, în referatul său, a cărui lectură, din motive de forta majoră, a fost amânată.

Domnul Stefan Teodorescu face observația că pentru mai multă claritate ar fi fost mai bine să se deschida ședința cu referatul dedicat chestiunii politice.

Domnul Vasile Iasinschi amintește propunerea sa făcută în cadrul cercului de studii al Asociației de a

se pune în lucru un studiu monografic-documentar al complexului de probleme românești.

Domnul General Ion Gheorghe face observația că în lucrările noastre de aici trebuie să ținem seamă cu toată atenția de ceea ce vor Românii din țară. Trebuie să știm bine ce-i interesează cu adevărat.

Domnul Dimitrie Amzar, manifestă părerea că e necesară precizarea unui program de acțiune a cărui realizare să se urmărească punct cu punct. Anunțate inițiative, care cer multă energie și mijloace, cum ar fi cazul Căminului de lângă Madrid, nu ii sunt destul de clare.

Domnul Vasile Iasinschi, explică în amănunt rostul Căminului Moța-Marin, arătând la ce necesitate răspunde inițiativa și cum înțelege să activeze când lucrările vor fi terminate. E o inițiativă care sprijină direct lupta de eliberare a Românicilor.

Domnul Ion Popinceanu, continuând propunerea Domnului Dimitrie Amzar, de a se planui o acțiune consecventă, cere să se fixeze cadrul discuției, să se stabilească un punct de plecare și să se ajungă la o formulă.

Domnul George Acrușu, afirmă convingerea că lucrările literare sunt insuficiente pentru a răspunde integral unei acțiuni de acest fel. Baza acestei acțiuni va fi inevitabil o vastă informație asupra celor ce se petrec în țară. Altfel ar însemna să acționăm în gol.

Domnul Stefan Teodorescu, precizează că dacă e vorba de o formulă, e nevoie să se stabilească întâi finalitatea unei asemenea acțiuni. Si această finalitate este libertatea neamului nostru. Chestiunea libertății însăși este astăzi foarte complexă și cere o atenție deosebită.

Domnul George Uscătescu, subliniază că tocmai în această luptă pentru libertatea neamului nostru, în condițiile actuale, calea culturii ne oferă cele mai mari posibilități. Eficienta politică directă este foarte redusă în condițiile pe care ni le impune exilul. Faptul că spiritul românesc poate, în lumea liberă, să se afirme cu originalitate, este mai important de cât apare în primul moment, indiferent de lipsa imediată a unor efecte spectaculare.

Domnul George Racoveanu, face observația că în lipsa unei hotărâri bazate pe un plan precis urmează să băjbăim ca și în acești ani ai exilului de până acum.

Domnul Demostene Nacu, referindu-se la tendințele literaturii actuale, observă că există tendința vizibilă către un pesimism care își are originile în punerea în îndoială nu numai a valorilor dar și a sensului existenței umane. Așa se prezintă toată literatura «neagră», de care este astăzi invadată lumea. O acțiune culturală ar însemna și o luptă în favoarea unui sens al existenței, împotriva desnădădii care duce la concluzia că tot ceea ce se întâmplă fals astăzi în lume a devenit inexorabilă lege și omul este definitiv anihilat.

Domnul Ion Popinceanu, consideră că orice inițiativă izolată, în ciuda meritelor de multe ori indiscutabile, nu dă rezultate plene dacă nu există un minimum de coordonare ceea ce presupune o colaborare dincolo de micile cercuri locale.

Domnul Președinte, rezumând pe cât posibil punctele în discuție, mulțumește participanților pentru interesante contribuții și anunță ședința zilei următoare, cu referatul Domnului Vintilă Horia, dedicat «Propagandei românești».

Ședința se ridică la ora 13,30.

Marti 14 Mai 1957.

D. Președinte Profesor I. Protopopescu deschide ședința la ora 10,30.

D. Vintilă Horia citește întâi scrisoarea Domnului V. V. Tilea și apoi referatul sau.

Scrisoarea D-lui V. V. Tilea

Mult Stimate Domnule Vintilă Horia,

Am primit invitația tipărită pentru serbările și discuțiile dela Madrid numai ieri. Regret mult că nu pot participa și eu de astă dată. Tin totuși să-ți trimit D-tale ca referent pentru «Propaganda Românească», cel puțin părerile mele despre această problemă atât de importantă. Părerile sunt bazate pe o experiență de 40 de ani, căci dela 1918 încoace am fost activ în propaganda românească în special în țările anglo-saxone. Poate vei crede de cuviință să citești această scrisoare în cursul discuțiilor, sau chiar la începutul lor dovedind astfel prezența mea la desbateri.

Din această experiență se cristalizează câteva principii de bază:

1. A nu afirma un neadevăr, chiar dacă adevărul nu este favorabil în ochii apusului, este mai bine a-l recunoaște, a-l explica dacă se poate, dar în nici un caz să nu se caute a-l acoperi cu o minciună pentru că faptele se descoperă mai curând sau mai târziu și propagandistul își pierde încrederea celor din apus, un lucru fatal pentru propagandist dar și pentru Tară.

2. A nu pune gri pe conaționali, pentru că asta numai scade valoarea Românilor în ochii străinilor și arată o micime de suflet.

Nu înțeleg prin aceasta a fi de acord cu orice crede sau face alt român. Diferența de opinii și credințe politice trebuie recunoscută, dar ea trebuie discutată nu pe motive personale, care iar slăbesc cauza, ci cu argumente obiective.

3. A rectifica imediat orice ne-adevăr sau atac public în presă despre România și Români. Iarăși metoda obiectivă se impune, folosind exemple din istoria altor țări pentru a arăta că nu numai în România s'au întâmplat fapte pe care țările mai avansate le critică. Adică a discuta problemele în lumina istoriei și a evoluției omenești.

4. A nu insista că problema românească trebuie să fie problemă centrală pentru apus.

Ar fi o greșală tactică care nu poate decât să plictisească lumea din apus. «Problema Românească» trebuie pusă într'un cadru mai larg, european, care stărnește mai mult interes și prin rezolvarea căreia și «Problema Românească» se va rezolva. Așa

spune chiar că numai prin rezolvarea problemei europene se poate rezolva și a noastră.

În timpul războiului am insistat în cele 30 de articole și 89 de conferințe asupra necesității unei Federații în Europa Centrală.

După război am fost unul din primii care să accentueze necesitatea unei Federații Europene. De fapt am fost primul în Anglia cel puțin - care în 1942 deja am răspuns la o anchetă a lui *Daily Mail* că Problema Germană nu se poate rezolva decât într-o Europă federalizată, și am menționat această părere în ciuda mulțimei de păreri absurde exprimate de oameni politici și chiar bărbați de stat din apus.

Azi, cred că trebuie să cerem —cum am făcut din Ianuarie 1955 (Conferința dela Berlin)— să se creeze un bloc neutru din punct de vedere militar, compus din toate țările subjugate, precedat bineînțeles de retragerea trupelor rusești și de alegeri libere.

Articolul meu din *Daily Mail* (1956) aici alăturat, și cel care va apare zilele acestea în *Times*, desvoltă mai pe larg vederile mele și combate părerile care se opun acestui plan.

Prin această acțiune românească pe plan mai larg ne câștigăm aliați mai mulți, ridicăm problema la o importanță internațională și avem mai multe șanse de a vedea și Problema Românească rezolvată mai ușor și mai repede.

În timpul războiului am avut aprobarea D-lui Maniu pentru acțiunea mea cu privire la o Federație Central-Europeană. Azi știu că ideea unui Cordon Neutru (repet: neutru din punct de vedere militar) este unanim acceptată și dorită nu numai în Ungaria, dar și în Polonia, Cehoslovacia și România. Din Bulgaria nu am avut o confirmare.

5. *Apărarea drepturilor istorice ale neamului.* Această apărare să se facă tot cu argumente obiective—suficient de abundente în ce ne privește pe noi—și să se evite punerea în discuție a drepturilor noastre de către noi. Să răspundem însă prompt la orice provocare.

6. *A populariza, fără pisălogeală, tot ce este bun, frumos și interesant în istoria și cultura românească.* Este evident mai avantajos de a găsi prieteni străini care să o facă din experiență și studii personale, dar în lipsă și «propagandistul român» poate reuși, mai ales dacă o face cu modestie.

7. *Câștigarea opiniilor publice.* Guvernele din apus se bazează pe democrații deci câștigarea opiniilor publice, și a factorilor care o creiază (presă, partide și personalități marcante) trebuie să predomine pentru a putea avea atât apărători cât și propagatori ai intereselor neamului în însuși sânul democrațiilor apusene.

Bine înțeles că pentru un rezultat favorabil în aplicarea acestor câtorva principii se vor cere din partea «propagandistului român» și anumite calități personale: erudiție, tact, simț politic și modestie împreună cu entuziasm.

Sperând că această modestă contribuție din partea mea poate servi într-o măsură la debaterile ce le urmați, te rog, mult stimat Domnule Vintilă Horia,

transmite participanților salutul meu frățesc și urările mele de muncă rodnică.

Al D-tale sincer,

V. V. TILEA.

Propaganda Romaneasca

Doamnelor și Domnilor.

Cer suze tuturor celor de față pentru despropagarea, în aparență inoportună, a noțiunii de propagandă. Cred însă că propagandă e unul din acele cuvinte, ca și *criză* sau *mesaj*, indisolubil legate de vremile pe care le trăim. Este evident că e vorba de un cuvânt oboșit, epuizat de presiuni și de abuzuri, însă cred că cuvinte oboșite nu înseamnă cuvinte spectrale și că depinde de conținutul care li se injectează la un moment dat, ca să-și recapete tinerețea și eficiența.

Propagandă au fost silite să-și facă toate popoarele amenințate sau amenințătoare, într'un moment de criză al existenței lor. Pentru a atrage și a cuceri, pentru a se apăra, pentru a exagera culorile unor periculoase și false paradisiuri politice, sau pentru a picta în culori infernale o amenințare pe care victimele de azi o văd mai bine decât eventualele victime de mâine, s'a recurs întotdeauna la propagandă, sub un nume sau altul, pentru a face universal acceptată sau universal respinsă, o situație istorică națională.

Si România de ieri făcea propagandă, al cărei ecou era minim —și R. P. R.— ul face propagandă, și mai lipsită de ecou, pentru că atracțiunile pe care le oferă sunt ca niște cioburi de oglindă în care oricine, privindu-se, se găsește caricaturizat și înspăimântător. Acest trecut modest și acest prezent hidos, al propagandei românești, implică, amândouă o nouă propagandă: o propagandă orientată către viitor.

Fiecare din noi, în fond, s'a dedicat până acum propagandei, în acești treisprezece ani de exil. Orice carte, articol sau conferință, orice *prezență* a fost un act propagandistic, într'un fel sau într'altul. Mi-am dat seama, acum șapte ani, de lucrul acesta, într'un orașel din nordul Argentinei. Era în Ianuarie 1950, în plină vară australă. Trebuia să dau o conferință, în cadrul unui curs organizat de un grup de prieteni argentinieni, la Institutul de Umanități din Salta, nu departe de frontiera boliviană, sub linia tropicală. Nu fusesem chemat acolo ca Român —eram de altfel singurul European prezent— ci ca prieten al profesorilor și scriitorilor care organizaseră acel curs. Mă aflu de câteva zile la Salta, asistasem la câteva conferințe și la câteva discuții, la un recital de poezie organizat într-o pădure, sub niște eucalipti înalți cu frunza destul de rară, prin care ne ajungeau pe frunți razele unui soare cumplit, însă nu-mi scrisesem încă conferința. Într-o seară cineva mi-a spus: Măine vorbești. Despre ce? Eram trecut pe programul cursului cu un *subiect rezervat*. Am răspuns brusc și, ca în testele psihologice ale lui Jung, am scos singur din subconștient problema care mă chinuia înainte de a-i fi dat un titlu: Despre Europa.

N'am vorbit despre Europa, ci despre România. Participau la curs, profesori și studenți depe întreg continentul sud-american. Strâns cu ușa, le-am vorbit despre ce știam mai bine. A trebuit să fac apoi, în cadrul aceluiași curs, o ședință despre literatura română și alta despre istorie. În moleșala tropicală în care ne infundasem, în atmosfera tipică a acestor adunări sud-americane în care se discută până la sașieta despre geniile locale, comparate toate cu Dante, Goethe sau Napoleon, în orașul acela plin încă de tradiție spaniolă, dar și de un plictis exotic, greu de înțeles pentru un European, toată lumea asista la cursuri. Cursul de vară era un eveniment și nimeni nu voia să scape ocazia de a se plictisi mai puțin.

Mi-am dat seama atunci, în entuziasmul și amicitia care m'au înconjurat după conferințe, de-a lungul întregii mele șederi la Salta, că devenisem un propagandist, că asta trebuia să fie, de atunci înainte, misiunea mea totală sau parțială, că, pentru a produce un fel de echilibru între durerea celor de acasă și între libertatea mea, n'aveam altceva de făcut. Poate că am exagerat culorile, prezentând tinerilor acelorăși sosiți din Uruguay, din Chile, din Bolivia și Peru, o Românie fantastică, perfectă, o Românie mitică. Era imaginea de care eu însumi aveam nevoie, în singurătatea și în departarea aceea, ca să supraviețuiesc, ca să-mi fac suportabilă existența. Mă aflam la două mii de kilometri de Buenos Aires și la peste opt mii de kilometri de București. Înțelegeți că trebuia să exagerez. Însă mitul meu a fost crezut. Europa apărea de neconceput fără România, era un fel de îndepărtat deșert al Tătarilor chemat la viață de prezența românească.

Îmi dau seama că asemenea întâmplări nu sunt posibile în fiecare zi și nici în fiecare loc. Acolo se întâmplase un fel de miracol. România mea mitică devenise o realitate. Nu exagerasem cu nimic, convins dela început că încercasem culorile. Era dovada cea mai bună că propaganda mea aparțină unei cauze juste, că nu ascundea nici o amenințare și nici o minciună. Si că nici concluzia nu era falsă: Europa, lumea întreagă, nu puteau trăi liniștite fără România. Astăzi nu mai e nicio îndoială că văzusem just. R. P. R.-ul s'a dovedit a nu fi România, iar neliniștea din lume s'a dovedit a fi produsă de această absență a României.

Firește că miracolul de atunci nu s'a mai repetat. Însă de atunci mi-a fost cu neputință să scriu un articol sau o conferință, să mă prezint în vreun fel străinilor în mijlocul cărora exilul m'a silit să trăiesc, fără să mă gândesc la *rostul* cuvântului pe care-l spuneam, la angajarea lui în folosul unei cauze, la repararea unei injustiții care nu mă apăsa numai pe mine, ca exilat, ci și pe cei de acasă, și-i poate amenința pe toți oamenii depe pământ. Mi-am dat seama că toată activitatea mea de scriitor, tot ce scriam într-o limbă străină și tot ceea ce devenea susceptibil de a fi tradus, creștea sub semnul acestei angajări. Uneori, când găseam răgazul de a scrie poezii, aveam senzația unei liberări. Trăiam iluzia unui repaus, însă limba, cuvintele pe care le credeam o clipă numai ale mele, mă legau din nou de ferici-

tul blestem care te sortește unui neam și nu altuia, unei limbi și unui destin.

Cred că nimeni, din cei care scriu în exil, n'a scăpat vreodată de această obsesie. Fiecare, chiar și cei mai distanțați în aparență de ceea ce se poate numi o «propaganda românească», nu au încetat vreodată de a fi români în activitatea lor, chiar atunci când au tratat temele cele mai obiective și mai antipodice. Nicio carte scrisă de un Român și cunoscută ca a ta re nu și-a trădat, în acest sens, misiunea.

Ne-am adunat totuși aici, nu ca să încheiem bilanțul unor succese, ci, dimpotrivă, ca să încercăm o nouă tactică împotriva unei evidente înfrângeri: cu toate cărțile publicate până acum în exil, România continuă să fie robită și noi continuăm a trăi departe de ea. Firește că nu numai de noi depinde liberarea; poate că, totuși, de o mai corectă participare a intelectualilor români din exil la această treabă propagandistică să depindă: 1) convigerea occidentalilor că Rusia și comunismul pot fi niște primejdii imediate dar evitabile, și că o Românie subjugată e un pericol continuu pentru toți, și 2) convigerea scriitorilor din România, și nu numai a scriitorilor, că noi cei din exil am fost singurii apărători ai unui spirit românesc autentic, în timp ce ei au ajutat pe opresori în opera lor de descompunere. O convertire mai poate fi încă posibilă.

(În concluzie, autorul comunicării propune o serie de măsuri practice, care au fost apoi luate în discuție, în comitete restrânse. Din motive lesne de înțeles, aceste sugestii nu pot fi date tiparului. Printre altele, autorul a propus realizarea unui plan personal mai vechi: acela de a se publica un «Breviar de cultură românească», în diferite ediții publicate în patru sau cinci limbi străine și la care vor urma să colaboreze o seamă dintre intelectualii români din exil.)

Cred, împreună cu mulți dintre Dv., a continuat d. Vintilă Horia, că o unitate politică între Români din exil e imposibilă și, în același timp, de nedorit. Mă refer la o unitate a partidelor și a grupurilor, la o unitate care ar contrazice însuși principiul de libertate de opinii care e una din armele noastre cele mai importante în fata comunismului totalitar. O unitate politică esențială există însă și a existat întotdeauna între noi. Scopul tuturor Românilor din exil e același. Pe această unitate poate fi bazată o propagandă eficăce, vreau să spun o luptă eficăce, în vederea atingerii scopurilor definite mai sus. Liberarea României nu mai e azi o utopie, iar de efortul nostru comun depinde cu siguranță grăbirea unei mari lichidări istorice, de împlinirea căreia atarnă nu numai libertatea României dar și pacea întregii lumi.

D. Mircea Popescu ridică problema atitudinii noastre față de scriitorii din țară care nu pot lua o atitudine fățișă și în doilea rând cere protestarea împotriva participării R. P. R.-ului la acte unde vine doar pentru propagandă spre a deruta opinia publică occidentală. Citează cazul serbărilor pentru comorarea lui Ovidiu. De unde până acum ni se tăgăduie origina latină, oficialitatea R. P. R. vrea să participe în numele unui neam latin.

D. Popinceanu cere concentrarea propagandei noastre înoptriva știrilor și informațiilor false de care se folosește R. P. R.

D. General Gheorghe Ion aduce la cunoștință că este în pregătire, la Freising tipărirea unui volum comemorativ pentru Ovidiu, întocmit de d. N. I. Herescu.

D. Teodorescu socotea că problema adevăratei propagandă nu stă în lauda noastră și a lucrărilor dela noi ci în cunoașterea dramatică a esențelor românești. Pe această linie propune să se îndrumeze activitatea noastră propagandistică.

D. Amzăr propune un serviciu de presă care să informeze presa străină îndusă de multe ori în eroare. Propune apoi tipărirea unor lucrări clasice, ori de Lucian Blaga (Spațiul mioritic). De asemenea propune tipărirea amintirilor unor prizonieri și deportati.

D. Vintilă Horia lămurește pe d. Amzăr asupra dificultăților ce decurg din dreptul de autor (pentru retipărit).

D. Ion Popinceanu este pentru propaganda de toate gradele folosind și atitudinea frățească a Românilor de origine germană (Volksdeutsche). (Aplauze.)

D. Stefan Teodorescu cere o coordonare a acțiunii Releva că Germanii și în special. Volksdeutsche ii ne sunt favorabili și ne susțin individual, dar în colectivitate ne sunt mai puțin favorabili.

D. Mircea Popescu cere și pentru Italieni aceleași aplauze ca și pentru Volksdeutsche, pentru că toți Italienii care au trăit în România ne arată mare prietenie. Cu privire la scriitorii din țară propune un dialog între ei și noi.

D. Ion Popinceanu socotea primejdioasa acțiunea, nefiind sigur de sinceritatea celor din țară care sunt lăsați să iasă și să vorbească cu noi tocmai pentru a face propagandă.

D. George Acriu cere o informație mai amplă și mai documentată a celor ce se petrec în țară.

D. Amzăr cere să se refuze «Glasul Patriei» și să se ceară presa din țară.

D. Teodorescu menționează că se găsește în Germania toată presa din țară.

D. Ion Popinceanu socotea un punct foarte delicat propaganda pentru federalizarea Europei cu teoria habsburgică a spațiului geopolitic.

D. Stefan Teodorescu atrage din nou atenția asupra deosebirii de atitudine între Germani luați individual și colectiv.

D. Vintilă Horia propune să se organizeze un schimb de informații.

Dna Lucia Popovici relevă ostentatia întâlnită în Elveția de către o fost vorba de rectificarea unor informații eronate.

D. General Gheorghe Ion arată dificultățile unor rectificări și relevă cazuri survenite chiar dsale în calitate de ministru la Berlin din pricina unor fapte prezentate cu caracter de generalitate când în fond ele erau simple cazuri locale si cu totul izolate.

D. Tasse relevă frecvența informțiilor greșite date la radio cu privire la propaganda muzicală. Pentru că taraful de lăutari era din Ungaria, se dădea muzica românească drept muzică ungurească.

D. Popinceanu relevă același lucru la Berlin.

D. General Gheorghe Ion arată că și Germanii sunt indignați de Radio München din această pricina.

D. Virgil Mihailescu elogiaza tinuta discutiilor și a ideilor propuse, regreta însă lipsa unor persoane din Madrid.

D. Președinte Protopopescu rezumă desbaterile și constată unanimitatea în propunerile de organizare și coordonare a propagandei făcându-se distincție între propaganda dramatică și propaganda-reclamă, azi total ineficientă față de informațiile de rea credință ce vin din țară cu tot aparatul de documentare falsificat.

D. Președinte anunța continuarea desbaterilor pentru după amiază la ora 17, asupra temei *Esențele culturii românești*, propuse de D. George Uscatescu. Se ridică sedința la ora 13,30.

Marti 14 Mai, ora 17.

D. Președinte deschide sedința la ora 17,30.

D. G. Uscatescu dă citire referatului sau: *Esențele culturii românești*.

Esențele culturii românești

Tema esențelor noastre culturale, a căpătat în ultimul timp o dramatică actualitate. Ea implică, totdeauna, și o seamă de întrebări. Inevitabil este întrebarea, dacă-i incumba exilului misiunea de a fixa teoretic aceste esențe culturale, și dacă un proces de criză profundă, ca acela pe care-l suferă omul român și obiectivarea lui pe plan spiritual, este cel mai prielnic unei autodefiniții. Tema aceasta este abordată cu convingerea că la aceste două nedumeriri preliminare, răspunsul poate fi, dintr'un început, afirmativ. Anume că, în circumstanțele de față, numai exilul poate încerca o definiție fericită a culturii noastre. Și aceasta pentru că numai exilul poate capta și judeca liber, fenomenul românesc. Prin absurd, omul poate fi lipsit de libertate, în dimensiunea lui socială și politică. Însăși libertatea lui religioasă poate fi sugrumată, în obiectivarea ei teologică și socială. Dar creația pe plan spiritual este de neconceput, dacă nu-și găsește izvorul în libertate, dacă nu se justifică pe o adevărată ontologie a libertății. Exilul nostru cultural este, ca atare, azi, singurul beneficiar al unui sens, fie el minim, de libertate care să-l predispuie la o creație autentică, cât și la o adecuată înțelegere actuală a situației noastre culturale în lume.

Răspunzând celei de a doua nedumeriri preliminare, plauzibilă în cazul temei de față, putem afirma că un proces de criză nu este cel mai puțin potrivit, pentru o autognoză culturală. Epocile de criză au fost, mai totdeauna, acelea care au ascuțit simțul critic și au provocat o adâncire a analizelor culturale. Ceeace a purtat, pe plan teoretic, la o adevărată exaltare a crizei ca stimulent de cunoaștere și de creație. Pe urmele unei preocupări curente a spiritualității contemporane, putem afirma că fenomenul românesc simte o imperioasă nevoie

de a-și trasa o «schemă» a propriei lui crize, schema pe care numai exilul i-o poate oferi.

Ne aflăm de data aceasta pe un teren mai puțin spinos, decât acela al politicii și al realităților sociale. Nu este prima oară când exilul poate fi creator de cultură. Sunt nenumărate exemple care ne dovedesc că o primă generație de exil poate intru-pa sensul unei culturi naționale, în mod mai autentic și poate purta geniul creator al unei nații pe dimensiuni mai glorioase, decât propria ei Tară, lipsită de libertate. Ne gândim, mai ales, la emigrația culturală franceză, reprezentată de un Chateaubriand, M-me de Stael, Benjamin Constant, de Maistre, Bonald, etc., sau la emigrația rusească reprezentată de un Berdiaev, Bunin, Stravinsky, Bulgakov, etc....

Ne revine nouă, așa dar, misiunea de a semnala coordonatele unei sinteze actuale ale culturii românești, de a stabili în ce măsura experiența tragică de azi afectează esențele noastre culturale și capacitatea noastră de a participa la cultura universală și de a delimita posibilitățile unor noi creații spirituale românești după marea criză de azi. Momentul este cu atât mai important pentru această indispensabilă activitate teoretică, cu cât credem că în problematica culturală a exilului și-a deschis drum o polemică ai cărei termeni trebuie fecund fixați, dacă vrem ca aceasta polemică să nu determine un proces de disociere. Ne referim la polemica iscată în jurul angajării explicite a creației culturale în lupta națională. Subt imperiul unei pseudoculturi dogmatizate și planificate, condamnată fatal sterilității și morții, se poate spune că întregul efort cultural vizibil în Tară, apare ca o cultură angajată în serviciul ideii de partid, cu alte cuvinte pe un plan anti-românesc. Ca replică, desigur explicabilă, la această realitate din Tară, o parte din exil, a carei putere de creație are o valoare calitativă uneori îndoielnică, dar a cărei putere de agitație politico-culturală este incontestabilă-vrea să opună un efort cultural de totală angajare explicită pe plan național. Acest efort pretinde a fi detinatorul exclusiv al unei tradiții culturale românești și respinge tot ceiace, după a lui înțelegere, nu se află în spiritul acestei tradiții și nu servește direct lupta politică și propaganda de eliberare a Tării. Alături de această poziție, care însumează, totuși, o minoritate, s'a format și s'a desăvârșit în exil o generație care pretinde că azi cultura noastră e capabilă să-și dovedească prezența ei vie, în cultura occidentală prin creații care, pentru a fi românești și a avea o valoare universală, nu-i absolut indispensabil să poarte pecetea unei vădite tradiții culturale românești.

În realitate polemica nu este nouă și nu-i nici măcar specifică realității culturale românești. Ea prezintă accente poate mai dramatice, fiindcă are loc într'un impas dramatic al culturii noastre, se produce într'un cadru oarecum artificial ca acela al exilului. O semnălm, totuși, ca element de meditație și studiu, fiindcă de spiritul ei nu este străină dia-

lectica vie a culturii noastre în ultimul veac și jumătate.

O nouă sinteză a culturii noastre este necesară, pentru că ea face posibilă o proiecție a ei, universală. Ideea de cultură occidentală se află ea însăși la o mare răscruce. Pe omul de azi, nu-l mai satisfăce această cultură, rezonanțele ei nemai fiind suficiente pentru ca spiritul de astăzi să-și realizeze propriile lui forme de manifestare. Din aceste motive, asistăm la o valorificare a culturilor ancestrale (de pildă, cultura Celților la a cărei autentică revelație asistăm astăzi în Franța), a miturilor, a formelor culturale desfășurate pe alte arii decât aceea a Occidentului. Asta nu înseamnă că întrezărim o posibilitate ca cultura noastră sa-și facă apariția, în interesul studiilor apuseni, pe poarta destinată culturilor exotice. Dar cu totul altă valorificare a ei poate avea loc, în actuala perspectivă culturală a Occidentului. Cultura orală, arta populară și bisericăscă, comorile folclorice, redescoperirea filozofică a miturilor, capătă pentru actuala filozofie a culturii un sens cu totul inedit, față de revendicarea lor romantică de acum un secol. Toate aceste forme de cultură, socotite minore, față de enorma eflorescență a unei culturi obiective în Apus, aveau o valoare atunci, în măsura în care revelau «geniul» național și puteau servi de temei unei culturi obiective. Astăzi, însă, ele capătă o semnificație în sine, un certificat de nobletă, care face ca mitul oral al «Mioriței» să nu se simtă umilit în tovarășia mitului lui Hamlet întrupat în forma «majoră» a tragediei scrise. Spiritualitatea folclorică capătă, așa dar, un orizont propriu, miturile, tezaurul artei și muzicii populare, nu mai au nevoie de o proiecție pe așa zisele dimensiuni culturale majore. E o deosebire esențială între raporturile ce se stabileau între cultura noastră populară arhaică și formele culturale de inspirație sau de continuitate folclorică a generației noastre romantice sau chiar ale curenților semănătorist, poporanist, ori tradiționalist, și raporturile pe care actuala filozofie a culturii trebuie să le stabilească între arta și muzica noastră populară și creația unui Brâncuși sau Bela Bartok. În acest din urma caz, nu mai este vorba de un proces de inspirație sau de continuitate folclorică, ci de o adevărată irupție, revelație, în forme majore, a unei culturi tragic ignorate, în cultura universală. Cred că nimeni nu poate susține, fără un evident risc al ridicolului, că «Pasarea mazăre» sau «Cariatidele» lui Brâncuși sunt rezultatul unei inspirații folclorice. Ele sunt rodul unei incontestabile spiritualități artistice, purificate de balastul formelor greoaie, dotate cu o inteligență metafizică de o extraordinară subtilitate, a căror prodigioasă apariție oferă soluții de reînnoire unei culturi cu prerogative universale, ca cea apuseană, minată de un sens de criză.

Spiritualitatea românească a fost demult preocupată de a descifra sensul adânc al culturii noastre. Se poate spune că încă dintru începuturile culturii noastre moderne, în sens occidental, creația culturală este întovărașită de un sens critic al esențelor

noastre culturale. La început acest sens critic nu se detașază de un inevitabil conținut dogmatic, de o anumită orientare doctrinară, în ton cu timpul și cu necesitatea de a crea o cultură în sens apusean, operând salturi. Mai târziu, această necesitate intimă a spiritului românesc de a-și descifra adâncurile, a făcut ca în preocupările noastre filozofice moderna filozofie a culturii să-și afle un teren fecund. Poate că filozofia culturii n'a reușit să dea o explicație suficientă spiritualității românești. Este însă incontestabil că o tălmăcire a fenomenului românesc așa cum au intercat — o un Blaga, în primul rând, Nae Ionescu, Crainic, Rădulescu — Motru, bazată pe o valorificare a spiritualității noastre ortodoxe, pe ideea unei antropologii culturale românești, pe miturile și legendele noastre, pe noțiunea de românism și traditionalism, au contribuit la un proces de cunoaștere a coordonatelor noastre culturale, ce va întovărăși și în parte va ușura efortul critic al generațiilor viitoare.

Acest efort critic ne este mai presus de toate cerut noua astăzi. Față de tălmăcirile filozofice ale culturii noastre, cu succes formulate între cele două războaie, noi nu putem adopta o poziție eclectică și cu atât mai puțin ne va fi îngăduită însumarea față de una sau alta dintre pozițiile adoptate; poziții care, cu instrumente noi, corespundeau, în esență, unei spiritualități romantice. Oricât de schematice și de supuse criticii ar fi fost acele interpretări, este neîndoielnic faptul că față de ele, față de sensul stimulant pe care ele l'au avut în cultura noastră, doctrina realismului socialist, aplicată azi culturii noastre, constituie o incontestabilă degradare și condamnă orice nou efort cultural, sterilității și mortii. Pretinsul sens critic al realismului socialist este în realitate un dogmatism vulgar, care reduce cultura la scheme hibride, disociază în om sensul unei libertăți de creație, fără de care orice fel de cultură este imposibilă.

După pustiitoarea experiență făcută sub semnul dogmatismului comunist, care în zece ani a operat o tragică degradare spirituală în rândurile elitelor noastre culturale din Tară, reducând înaltul simbolism al lirice argeziene de odinioară, nobleța prozei lui Sadoveanu și a filozofiei lui Blaga, la trista servitute a literaturii de partid, o regăsire critică e necesară. Numai așa poate fi reluat un dialog cultural întrerupt acum zece ani pe culmi, un promițător dialog al integrării noastre într-o cultură intradeveră majoră. E vorba de o regăsire concretă, în care o filozofie a culturii romanesti va fi profilată în termenii noi ai unei *ontologii a culturii românești*, pe care eu imi îngădui s'o prevad ca un efort inedit pentru care nouile generații posedă virtualități evidente. Si pe acest plan, elita intelectuală a exilului, prezentă, poate, fără falsă mândrie, în realitatea culturală europeană cu posibilități, superioare oricărei alte emigranțe, va avea un mare rol.

Faptul ideologic și cultural, omul și destinul românesc, o nouă profilare istorică, o nouă autenticitate culturală și politică românească sunt temele pe care exilul se fixează în numele unei pozitii pro-

prii. Acest exil al nostru, care pe plan politic nu a dat nimic durabil, cu o existență comunitară subredă, implică un efort cultural remarcabil. Să nu uita, mai cu seamă, că în clipa când el s'a produs, soarta făcuse să nu poată fi integrat de elitele culturale ale Tării. Figurile mari ale culturii noastre au rămas în Tară, condamnate, sub presiunea unei concepții totalitare a culturii, sterilității, dacă nu însuși morții în spirit. Totuși, învățămii surghiunului de acum 12 ani, sunt azi maeștri și cărturari. O mare parte dintre ei, sunt prezențe românești active în alte culturi. Poate niciodată n'am fost mai prezenți peste hotare ca acum, tocmai datorită acestui dureros surghiun. Dacă e adevărat că una din condițiile esențiale ale unei culturi, este proiecția ei în afară, niciodată cultura românească n'a fost mai activă sub acest aspect, ca astăzi. Ea continuă, ca atare, să dea dovezi de universalitate. Într-o epocă de sumbru dogmatism cultural, ca acela la care a fost supus fenomenul românesc, în acești zece ani din urmă, exilul s'a putut împlini liber. Contactul material cu Tară — e vorba de o primă generație, cu o proaspătă prezență a Tării în viața ei —, exilul cultural nu l'a pierdut și este condamnat să-l piardă mult mai greu, decât exilul politic. În aceste condiții, exilul cultural continuă a fi o nobilă expresie a fenomenului românesc, atât de promițător deschis viitorului, atât de crunt lovit de soartă.

Tendințe cum nu se poate mai contradictorii, se vor sbate într-o nouă, necesară plămădire a fenomenului românesc. Ar fi absurdă orice fixare dogmatică într-o ordine preconcepută. Ea ar fi tot atât de primejdioasă, cât și luarea drept bună a «ordinii» formale, impusă de dogmatismul politic și cultural din Tară. Insufleteți de oroarea simplificărilor, privirea noastră arde în efortul spre o justă scrutare a viitorului. După ani de zile de umilinti și degradări, procesul lăuntric își recapătă semnificația. Spiritul de revoltă n'a murit, măcinarea elitelor n'a ucis spiritul de elită. Profilul personalității românești nu s'a pierdut definitiv, înecat în realitatea informă a universului concentraționar.

La apelul nouilor forme, se vor prezenta esențe foarte vechi, impulsuri foarte noi. Toate decanta-te, iară, în condiția, din nou tragică, a omului și a fenomenului românesc. Care sunt formele de viață spiritală și politică, dorite și posibile într-un proces de valorificare necesară a fenomenului românesc? Intrebarea e, conștient sau instinctiv, pe buzele tuturor. Răspunsul la această patetică întrebare, nu poate consta în poziții apriorice. El nu se poate fundamenta pe nostalgii, dar, în același timp, nu poate accepta o experiență monstruoasă, pentru simplul motiv că ea a fost trăită prin violență, de întreaga comunitate românească.

Problema ce va reveni, pe planul actualității, ca un permanent leit motiv al destinului nostru, va fi, desigur *problema libertății*. Ideia însăși de libertate, trece printr-o paradoxală situație în lume. Redusă la paradox, liberata nu și-a pierdut, totus, substanța. Tirania și crima împotriva spiritului și împotriva prerogativelor sociale ale omului, nu au reușit să suprimă, în el, ideea de libertate.

După grele experiențe și degradări, va apare mai vie, ca oricând, mai necesară, în forme chiar mai pure, mai concretă în esența ei. Așa dar, o redos-pire a fenomenului românesc, cu implicațiile lui culturale și politice, este de neconcepuit în afară de ideea de libertate. Nu va mai fi, desigur, vorba de practica libertății, așa cum era ea odinioară înțeleasă de liberalismul filozofic. Conceptul ca o abstracțiune, ideea libertății a deschis în trecut calea către cele mai cumplite căderi totalitare. Redusă din nou la caracterul ei inerent de forță elementară, libertatea devine pentru omul ce a făcut experiența universului concentraționar, o necesitate tot atât de imperioasă ca viața însăși. În formele ei de manifestare cele mai limitate, ea se transformă pretutindeni unde a fost prigonită și batjocorită, într'un explozibil de o forță colosală, cu o enormă putere de iradiație și de contaminare. În aceste condiții, ea devine un bun tot atât de prețios, ca cele mai elementare rosturi vitale ale omului. Nu mai e o idee abstractă, o realitate implicită, un bun indifere-nt. Ci o formă esențială, indispensabilă, a Vieții, a Culturii, a existenței în comunitate. Cu o asemenea conștiință vitală a libertății, un popor, stăpân din nou pe destinele lui, e imunizat pentru câteva generații împotriva anarhiei, cum și contra oricărei forme totalitare pe plan cultural și politic.

Intrebarea de mai sus implică «ipso facto», și o a doua problemă poate tot atât de actuală. Problema unui nou sens al ideii de *comunitate*. Si această idee a trăit un destin paradoxal. Cercetătorul de mâine, pornit să facă o analiză a diverselor orientări ale tradiționalismului nostru, va ajunge desigur, la concluzii surprinzătoare. Nu este cazul să ne anticipăm, aici, acestor concluzii. Avem însă certitudinea că ideea de comunitate a căpătat și ea, sub urgia vremii, o consistență temeinică, ce odinioară aparținea mai mult instinctului sau ideologiilor confuz conturate, decât unei realități istorice concrete. Întărită, deci, ideea unei comunități românești în sensul a ceea ce numea filozofia de acum 50 de ani idei-forță, mai mari ne vor fi posibilitățile de integrare, cu personalitate proprie, într-o comunitate europeană autentică.

Deosebit de importantă va fi, însăși, prezența, în procesul plămăuirilor viitoare, a unui element nou. Ne referim la ideea de *criză*, ca pivot al existenței noastre de mâine. Năruite până la temelie vechile forțe, condamnate unei necesare dispariții monstruoasele forme «noui», procesul de regăsire va fi un proces de îndehungă criză. Ne vom găsi în fața unui fenomen de criză cu totul inedit. Vechile, poate chiar recente scheme filozofice referitoare la ideea de criză și de decadență, nu ne oferă o explicație, și cu atât mai puțin o normă. Criza aceasta este tot atât de inedită, ca și aceea pe care ar avea-o, de pildă, un înviat din morți după experiența mormântului. Inchipuți-Vă criza istorică a lui Lazăr, odată restituit formelor lui pământești, dimensiunilor unei noi existențe umane.

Nu este în intenția noastră să adoptăm o postură paradoxală în acest sens. Dar într-o acțiune de redresare națională, trebuie să conțin în primul rând

pe experiența de criză prin care am trecut. Ea a schimbat perspectivele noastre de ordin cultural și politic, pentru câteva generații. Fără a-i ține în seamă în mod fundamental substanța ei, nu se va putea construi nimic temeinic pe viitor. Numai așa, procesul de criză totală pe care neamul nostru l-a încercat, infinita irosire de forțe care i-a vlăguit, pentru un moment ființa, pot avea rezultate fecunde. A face abstracție de criza prin care am trecut, constituie o eroare istorică, ale cărei consecințe pot fi pustiitoare. A-i desprinde înțeleul, a putea detașa din ea tot ce-a fost rodnic ca efort spiritual, ca putere de jertfă, ca energie creatoare, ca întoarcere la marea isvor al esențelor naționale, poate fi temeiul unei acțiuni constructive și al unui nou, luminos urcuș românesc în Istorie.

Condiția exilului nu mai e o situație specifică. Exilul e un fenomen ce trebuie fixat, pe firul anilor, dincolo de motivările lui spațiale. Omul poate fi aruncat cu violență din propria sa *lume*, conservând același cadru fizic al existenței. Casa, colina, muntele, apa, codrul, cărarea, firmamentul pelerinării astrale, pot înceta, într-o clipă sau sub irosirea lentă a unor ani de urgie, de a mai forma peisagiul propriei noastre integrări creatoare. Peisajul este, în mod funciar, o condiție a spiritului. Iar când în spirit se năruie o lume, intră în criză și acel inefabil sentiment al spațiului, pivot al existenței noastre just axate.

De aceea, putem afirma că exilul poartă destinul românesc cu frumose posibilități. Să luăm un exemplu din cele mai semnificative. Exemplul creației poetice și metafizice. În planul înalt al Poeziei și al Metafizicii, o comunitate își dovedește aspirația la esență, adică setea de nemurire culturală. Si iată că mesajul pe care exilul îl adresează Tării azi, singurul, este tocmai un mesaj poetic, inspirat din esențe metafizice. În el palpită eterna ființă a Tării, apar transfigurări în noutatea unei creații configurate pe dimensiuni proprii, omul și peisajul românesc. El conține un nou limbaj. Poate faptul cel mai semnificativ este tocmai acesta: apariția unui nou limbaj, poetic și metafizic, în care a dispărut izul de cronică, ce nu se mai alimentează din folclor, nu mai e în slujba unei doctrine. Dar nu pentru aceasta încetează de a fi o formidabilă prezentă a Tării, gata să palmuiească un întreg univers sceptic, indiferent și anost, cu sobra, concretă, viguroasă ei voință de a trăi.

Surghiunul oferă Tării un bun care înăuntrul ei este refuzat. Neamul românesc captează în timp, ceea ce i se refuză în spațiul lui natural de viață. Drama golului spațial, exilul o compensează cu largirea unui timp românesc dotat cu infinite resurse. Timp și spațiu românesc, existență, peisaj, cunoaștere, apar decantate într'un efort creator pe care surghiunul îl oferă ca pe un prinos pur Tării lui crucificat.

Mesajul poetic și metafizic al exilului a înregistrat o miraculoasă, aproape imposibilă purificare. E un

mesaj căruia îi repugnă retorica. El e sobru, demn, fără concesii stilistice, ca o mare, copleșitoare suferință. Cândva, târziu poate, când peste căderile de azi se va așterne uitarea, generațiile viitoare vor ști să recunoască sensul acestei contribuții, cultură fără pompă și fără discursuri, la continuitatea vie a unui destin românesc.

D. Teodorescu pune în discuție posibilitățile de creare în exil.

D. Uscatescu precizează că în condițiile de creare de azi din țară ceea ce va rămâne este doar creația din exil.

D. General Ion Gheorghe socoate că nu trebuie să ne lăsăm ademeniți de obsesia eficienței culturii noastre în exil.

D. Amsăr crede că condițiile de creare nu sunt propice nici în țară, nici aici. Coordonatele neamului nostru sunt latinitatea și ortodoxia.

D. Popinceanu afirmă că singura continuitate culturală a noastră o reprezintă creația din exil.

D. Mircea Popescu socoate o datorie să promovăm creația din exil.

D. Uscatescu afirmă că s-au vădit și în exil manifestări majore.

D. Teodorescu pornind dela premiza că orice operă de cultura este un răspuns la o problemă de viață, nu vede mediul românesc care să facă să țâșneasca o asemenea cultură.

D. Tasse crede că preocupările pentru problemele ce ni se pun pot să mijlocească o cultură.

D. Nacu afirmă că nu se poate socoti operă de cultură intenția de a eși din vechile făgăsurii fără a avea o țintă precisă în noul drum.

D. Popinceanu susține că trebuie incurajată manifestarea culturală în exil. Ce va fi valoros va rămâne.

D. Președinte rezumând spune că desigur este o mare deosebire între relatarea pe care și-o fac oștii despărțiți o bucată de vreme, față în față și între ceea ce comunică prin scrisori. Aceasta nu înseamnă să nu-și mai scrie tot timpul despărțirii lor. Fără nicio discuție, o operă de cultură, rezultatul unei experiențe de viață. E drept că noi nu mai putem face în exil o experiență de viață românească; ni se pot însă pune probleme și aici și noi nu trebuie să le refuzăm așteptând reîntoarcerea în țară.

Anunța sedinta urmatoare pentru Joi, 16 Mai la ora 10, cu temele *Probleme de viitor în Romania* și *Prezența politica românească în lumea liberă*. Se ridică sedinta la ora 20,30.

Joi 16 Mai, 1957.

Se deschide sedinta la ora 10,30.

D. Racoveanu dă citire referatului dlui Prof.-Ing. Ion Protopopescu asupra *Problemelor de viitor în Romania*

Probleme de viitor în Romania

Problemele de viitor în România, în ansamblul lor cultural, politic, social și economic, nu urmează să capete, în discuțiile noastre, o soluție tehnică.

Aici, departe de țară și de ceea ce între timp s'a petrecut acolo, este o imposibilitate să putem stabili în amănunte soluțiunile problemelor ce se vor pune. Pe dealtă parte a crede că odată întorși acasă vom putea înnoia firele acolo unde ele s'au rupt în 1944 ar fi o naivitate, după cum a socoti că e de prisos să ne agităm prematur, înainte de a vedea adâncimile prăpastiei în care țara și oamenii au fost imbrânciți, ar fi o mare vinovăție. Ar însemna să ne lăsăm surprinși de evenimente și să improvizăm.

Scriam cu alt prilej că nevoia de a face o restituție e clară, dar că se va putea face o «restitutio in integrum» e îndoielnic. Unele lucruri vor trebui luate dela capăt, altele vor trebui adaptate noilor împrejurări ce între timp se vor fi ivit. Viața nu a încremenit acolo unde am lăsat-o când am fugit de urgia roșie. O nouă mentalitate se va fi născut, în acest interregnum comunist, în experiența de viață făcută. Un fel inedit de a pune problemele și de a judeca erorile va fi apărut în gândirea românească.

Antagonismul de poziții dintre cei deposezați și râvna de a-și păstra pozițiile cucerite a celor parveniți nu constituie o punere în ecuație a problemei. Problema nu este un proces între două categorii ci este una de așezare națională a intereselor neamului românesc, căci toată această așezare a fost răvășită de dominația, îndoit de dușmănoasă, a Rusilor. Rusii au fost totdeauna dușmanul nostru natural căci noi le-am stat în cale și pe planul extinderii pan-slave a lui Petru-cel-Mare și pe planul ideologiei lor comuniste de azi. Eșecul suferit de comunism în 1919, în Ungaria, când armatele române au sdrăbit încercarea lui Bella Kuhn de a ne încercui și de a aprinde focul devastator în Europa Centrală, prezența noastră, simbolică dar transcendentală, în războiul anticomunist de aici, din Spania, în 1936, au hotărât definitiv linia politică a vecinilor noștri din răsărit față de neamul și țara noastră. Insula de latinătate pe care o reprezintă România în spațiul ei geopolitic și afinitățile poporului român pentru cultura și civilizația occidentală, constituiesc criteriile sub care trebuie privită problema românească de viitor și de către prietenii noștri din apus și de către oamenii noștri politici.

Sub această lumină vom încerca și noi acum să descifrăm, pe cât ne stă cu putință, aceste probleme.

Dacă dreptul la viață al unui popor e consfințit prin însăși existența sa, (căci nu se poate concepe putere omenească îndreptățită să dispună de viața ori de moartea unui neam), viața însăși este condiționată de contribuția lui la civilizație. Dacă un popor nu este creator în civilizație el pierde cum pierd o plantă anuală dacă nu fructifică. Această lege de viață și de moarte trebuie să ne fie permanent prezentă în minte când e vorba de a hotărî în numele neamului. Acesta e criteriul primordial cu care trebuie să cântărim soluțiile.

Problemele ce ni se pun ies, unele, din confruntarea cu fenomenul comunist sub a cărui oblăduire țara și neamul trăiesc de mai bine de un deceniu, altele, din revizuirea vechiului sistem politic care a condus destinele noastre până în 1939.

Cum am menționat dela început, nu este vorba să dăm acum soluții tehnice ci numai să fixăm cadrul în care, la vremea sa, specialiștii vor stabili amănuntele acestor soluțiuni. Ceea ce vom încerca aici va constitui un program. Tin să relev, pentru precizarea ideilor, că nu soluțiunile tehnice au cășunat inadvertențele pe care le-am trăit până în 1939 ci programul în cadrul căruia au fost date. Orice soluție îmbracă un program dinainte fixat. Dacă, potrivit ideologiei din care pornește, programul nu e judicios stabilit, soluțiile nu vor putea fi nici ele optime.

Desigur acest program al nostru, va constitui o primă aproximație pentru că el urmează să fie confruntat cu cei din țară. Nu este însă mai puțin adevărat că pentru a-l face operant, noi avem datoria de a-l preciza, a-l studia și a-l documenta.

* * *

În grupul de probleme care ni se pun, noi socotim de primă importanță *problema culturală*. De felul cum e rezolvită, de judiciozitatea soluției ei atarnă, în mare măsură, judiciozitatea soluțiunii celorlalte, dacă nu vrem să repetăm greșeala dela începuturile noastre statale, când am adoptat, fără alte criterii, cea mai modernă 'Constituție', care însă nu era deloc adecuată moravurilor noastre. O sănătoasă îndrumare culturală va fi cheazășie unei potrivite îndrumări politice, sociale și economice.

Pentru că parte din problemele culturale au intrat în preocupările temelor anterioare, nouă ne rămâne să ne ocupăm, în cele ce urmează, de problemele culturale din domeniul științific.

Tinem să relevăm dela început că socotim o mare eroare considerarea acestor probleme numai sub aspectul lor materialist. Ar fi să decădem din prerogativele umane. Omul, pe lângă sistemul vegetativ al plantelor, pe lângă cel locomotor și sensorial al animalelor, are în plus un dar care îl face creator. Omul se bucură de o spiritualitate, care îl distinge de restul creației, și prin care el e singurul creator de cultură. Nu putem face abstracție de aceasta fără a nu cădea în erezii științifice ca aceea (care încă mai persistă în mințile semidocte), a *transformismului*. Ea poate fi apanajul culturii științifice comuniste, spre hazul și batjocura țaranului român care cu bunul lui simț a răspuns la expoziția ambulantă de propagandă: «o fi adevărat la ei că omul se trage din maimuță, la noi l-a făcut Dumnezeu din lut și i-a suflat viață din Duhul lui».

Ca să se poată susține o asemenea teorie a fost nevoie de enunțarea unor principii-legi pe care cu toții le-am învățat la Științele Naturale în liceu și le-am repetat papagalicește cu sau fără rost. Astfel am rămas convinși de legea că «funcția crează organul». E oare nevoie să mai insist asupra acestei aberații? Asi pierde prea mult timp citând și alte asemenea pozne din domeniul altor discipline.

Doctrina marxistă socoate o lema fundamentală, de netăgăduit, afirmația că «adevărul nu poate fi abstract, el nu poate fi decât concret». Dar această enunțare nu are alt rost decât de a dărâma, cu o

singură frază, pe Dumnezeu. Iar celalt principiu, al materialismului dialectic, «nu conștiința omului determină condițiile existenței sale, ci condițiile acestor existențe determină starea sa de conștiință», tăgăduiește total rostul spiritualului în destinele omnirii. Ori cât am fi de partizani ai libertății de gândire și exprimare, nu poate fi îngăduit ca în cărțile de școală, când copilul ingurgitează fără a asimila, să se treacă asemenea păreri care nu constituiesc un adevăr științific ci pure speculații pe care o minte fragedă le acceptă fără discernământ. Iată deci o problemă fundamentală de viitor: *controlul sever al premizelor care sunt puse la baza învățământului*. Astăzi, când speculații de tot soiul își fac loc în publicistica mai mult sau mai puțin culturală, este o datorie imperioasă de a nu îngădui în cărțile de școală decât adevăruri riguroso controlate, căci altfel riscăm să întreținem ambianța prielnică ideilor antispirituale cum e comunismul și cum vor mai fi alte succedanele ale lui.

Pe lângă aceste probleme iscate din concepția materialistă a vieții, se ridică probleme născute dintr-o pseudotraditie, din rutina culturală.

În lipsă de alte criterii s'a apreciat starea de culturalizare a neamului prin numărul de diplomați pe care îi dau, anual, scolile noastre. Criteriul este incomplet și ca atare irrelevant. În schimb acest miraj al diplomei a dat naștere mitului diplomei. Nu vreau să minimalizez eforturile laudabile depuse de elevi și de profesori, dar diploma nu poate constitui finalitatea acestor eforturi. În chip firesc ea este numai prima etapă pentru pregătirea celei de a doua, care o urmează, și care constituie etapa de creație profesională. Ori acest «fiiresc» dispăruse în învățământul nostru. Elevi și profesori nu erau preocupați de dificultățile profesionale ci numai de greutatea de a obține diploma, pentru că diploma avea greutate în viață. Ea deschidea diplomatului toate porțile. Calificativul diplomei asigura întreaga carieră în corpurile constituite. Lucrul se petrecea fără excepție în cadrul ofițeresc și în cel al corpului tehnic ingineresc. Astfel pregătirea intelectuală pe care o da instrucția academică, se frângea la mijlocul drumului, înainte de a se realiza. Mitul diplomei se substituia oricărei alte năzuințe creatoare. Profesia devine o postură minoră, de aceea însuși profesorul, o părăsește pentru cultul erudiției și al științifismului. Celebritatea lui nu se mai măsoară prin îndemânarea profesională ci prin erudiția pe care o desfășoară. Studentul este astfel pregătit, nu pentru profesia ce va îmbrățișa ci pentru a deveni, la rândul său profesor ori funcționar. Summum pentru un diplomat calificat nu mai este creația ci să fie un om bine informat. Este clar că în asemenea condițiuni nu putem creea o cultură proprie ci rămânem simpli pigulitori pe ogoarele altor culturi.

Dacă numărul de ani ai învățământului sau programul analitic se pot schimba printr'un singur articol de lege, mitul diplomei, cultivat generații de-a rândul, cere un efort de durată. Pentru a-l scoate din mintea studentului trebuie scos din practica pro-

fesorului, și pentru asta ar trebui să fi avut el însuși o altă formație. E, cum vedeți, un cerc vicios. Am studiat în amănunt aceasta problemă și am schițat și soluția ei în lucrarea mea *«Probleme de mâine în România»*, publicată în 1952.

Pentru a ne asigura dreptul la viață al națiunii, trebuie să fim creatori în civilizație, iar pentru aceasta trebuie să abolim 'mitul diplomei' care este pragul în fața căruia azi ne oprim fără a putea pași mai departe, în câmpul de creație.

Fără îndoială, o bună informație este condiția esențială a unei soluții optime. Însă nu este un bun specialist cel care poate descrie toate metodele de a face un lucru, ci cel care știe să-l facă bine într-un fel. Fără această condiție ne menținem în simple generalități valabile pentru vulgarizarea cunoștințelor, nu însă pentru creație.

Aceste două mari probleme de cultură cuprind în ele o sumă de altele care se rezolvă de sine, odată rezolvate acestea de principiu.

O importantă problemă de cultură pe care se pare că tot mai mult o uităm și asupra căreia vă rog să meditați, este cultura religioasă ce se cuvine să o dăm neamului.

Timpul nu ne îngăduie să insistăm și de aceea trecem la probleme de ordin politic ale viitorului.

În acest domeniu vă rog, dela început, să facem un 'distinguo' între ideologie politică și tehnică politică. Confuzia făcută prea adeseori între cele două noțiuni ne obligă la aceasta. Dv. știți că s'a opus și se continuă să se opună 'democrației', 'naționalismului'. Ori democrația este o 'tehnică' politică, nu tăgăduim, o tehnică echitabilă pentru a conduce destinul popoarelor, pe câtă vreme 'naționalismul' este o ideologie politică așa cum este comunismul. Democrația se poate opune totalitarismului, dictaturii ori plutocratismului, nu naționalismului. Naționalismul adevărat este democratic, nu are tendințe imperiale, nu urmărește extinderea domeniului național în suprafață, în dauna vecinilor, ci în sus pe linia de creație a geniului național și ca atare se realizează perfect prin tehnică democratică. Antagonismul creat artificial între naționalism și tehnica democratică nu a făcut decât să ajute celeilalte ideologii, comunismului, căruia nu i se mai opune astfel nici o rezistență ideologică. O idee nu poate fi distrusă decât printr-o altă idee, ea nu poate fi distrusă cu pumnul, fie el democratic, fie dictatorial. Naționalismul reprezintă astăzi singura ideologie care poate fi opusă cu eficacitate în lupta contra comunismului. Distrugerea naționalismului înseamnă emascuarea națiilor de virilitate, și de geniu lor, ceea ce este echivalent cu distrugerea, fapt ce nu este nimănui îngăduit. Datoria noastră este de a înlătura acest echivoc creat prin opunerea unei tehnice unei ideologii.

În lumina acestei idei și pe linia democratică a naționalismului nostru, prima problemă de viitor asupra căreia ne oprim este *«separația puterilor în stat»*. Această separație a puterilor, concepută nu numai ca o diviziune a muncii ci ca o garanție împotriva abuzului și nedreptății, a degenerat chiar în cele mai geloase democrații ale apusului. De pildă,

în Franța legislativul, adică parlamentul, impietează până la anihilare asupra executivului și chiar a judecătorescului. De aici instabilitatea executivului cu schimbările de guverne semestriale. În regimurile dictatoriale, ca în Rusia, executivul execută până la decapitare și legislativul și judecătorescul. Desigur din confruntarea tehnicilor azi în vigoare și prin revizuirea legislației noastre, în special a pactului fundamental, vor trebui bine delimitate atribuțiunile. De bună seamă controlul ce trebuie exercitat permanent asupra executivului nu poate nici să-l anihileze, nici să-l lase frâul liber. În primul caz vom cădea în boala demagogiei, în al doilea vom luneca ușor în tiranie. În această problemă domnii juriști au primul cuvânt și totodată datoria de a studia chestiunea. Noi numai o semnalăm ca pe una care a căsunat destule neajunsuri evoluției normale a neamului nostru.

O a doua problemă în ordine politică, o problemă extrem de gingașă, este *'delegarea puterii'*. În regim democratic puterea se exercită de națiune prin delegare. Tehnica acestei delegări de putere o determină legea electorală. Exercițarea dreptului de participare la această operație de delegare este atribuită cetățenilor prin sufragiu universal, în chip egal, direct și secret, și în cele mai multe părți este acordat și femeilor. Asupra condiției de egalitate a votului se mai manifestă unele rezerve pe cuvântul că votul unui intelectual este egal cu cel al unui analfabet și ignar în treburile publice. Cum e greu să se facă discriminări și mai cu seamă prin abolirea acestui drept la unele categorii (cum ar fi d.p. neștiutorii de carte ori cei ce nu sunt în câmpul de muncă), unii s'au gândit la votul plural. Desigur că și această soluție e delicată cu toate că în vechea noastră constituție exista votul dublu pentru cei care având anumită vârstă votau și la Camera și la Senat.

În concepția noastră un parlament nu trebuie să fie în mod necesar numai expresia partidelor ci și a factorilor de producție națională. În chipul acesta Camera ar putea fi compusă din candidați politici aleși prin vot universal, egal, direct și secret, și din aleși ai corpurilor constituite (agricultori, industriași, comercianți, profesori de toate categoriile, ingineri, arhitecți, magistrați, ofițeri, cler, etc.), aleși prin vot ierarhic egal, direct și secret. Prin fixarea numărului de votanți pentru alegerea unui delegat s'ar atenua în bună măsură discrepanța manifestată mai înainte.

Pe lângă această problemă de principiu se ridică alta de modalitate. În delegarea puterii sunt câștigate două principii, acel al proporționalității și acel al reprezentării minorității. Ori, în unele tehnice de alegere aceste principii se bat cap în cap. De pildă în alegerile pe scrutine unipersonale se întâmplă ca majoritatea de voturi și majoritatea de scaune să nu coincidă (cum s'a întâmplat în ultimile alegeri generale în Anglia). Cele două principii se pot împăca perfect în cazul alegerilor cu listă unică pe țară. Însă în acest caz alegătorul nu mai delegă o persoană bine cunoscută, ca în scrutinul unipersonal, ci un partid. Răul ce decurge este că intră în

parlament o clientelă politică și nu totdeauna oame-ni calificați. Între aceste sisteme se seriază legile în care se votează pe scrutine de circumscripție cu număr variabil de candidați, cum era și la noi votul pe județe. Scrutinul unipersonal are totuși avantajul că face în același timp și educația civică a alegătorului, fapt de mare importanță în exercitarea acestui act cetățenesc.

În legiuirea noastră era o mare lacună în ce privește această delegare de putere. Ea se făcea în alb. Delegarea nu avea nimic programatic în ea, așa cum are d.p. în Anglia. Acest lucru va trebui remediat în viitoarea legiuire.

Tot în ordine politică, strâns legată de problema socială, este așezarea impozitelor. Ideal impozitele ar trebui să reprezinte contravaloarea serviciilor publice colective prestate de stat cetățenilor. Este de neadmis ca cetățenul din Pârliții-de-jos să plătească impozite pentru serviciile de siguranță și circulație din București. Si totuși această distincție nu se făcea. Deasemenea trebuie să se renunțe la crez că impozitele indirecte sunt injuste. Ele sunt aproape totdeauna echitabile. Sunt domenii în care impozitele indirecte sunt singura soluție. În directă legătură cu așezarea impozitelor este problema bugetară. De multe ori la noi bugetul a căutat soluții de expedient tocmai din pricină că așezarea impozitelor se putea face inechitabil. (Gândiți-vă la celebrele curbe Haret ori Lalescu.)

Problemele de ordin social reprezintă un domeniu în care totul este de revizuit, începând dela structurarea socială a nației până la igiena medicală și socială. Între pătura țărănească a agricultorului mic și mijlociu și între pătura clasei intelectuale este un gol primejdios pe care, după cum știți, l-au ocupat elemente alogene, total străine de năzuințele și idealurile neamului. Clasa mijlocie românească se reduce la acea pătură de mahalagii în care eșuează elementele periferice ale funcționarismului și evadații ambițioși dar nedotați ai păturii țărănești. Lipsa acestei pături mijlocii se face simțită într-o îngrijorătoare repartitie a populației în campul de muncă.

În România la o populație de 61,2 locuitori pe kmp. avem o desime de 81,59 agricultori/kmp. agrar. Cifrele acestea vorbesc de sine dacă vă gândiți la faptul că din venitul unui kmp. trebuie să trăiască 81 de suflete. Pentru a aprecia totuși și comparativ aceste date, iată care este situația în alte țări din Europa.

T A R A	Locuitori-kmp.	Agricultori-kmp. agrar	
Danemarca	83,7	33,97	3 ha./loc.
Austria	82	44,51	2,25
Germania	138,5	47,63	2,10
Polonia	80,2	60	1,67
U. R. S. S. (statistica dea 1926)		84,9	1,17
Bulgaria		89,62	1,11

După cum se vede numai U. R. S. S. și Bulgaria stau în urma noastră.

Această stare de lucruri a dus la fărâmițarea până la pulverizare a proprietății agrare, la pauperizarea păturii țărănești și ne amenință cu proletarizarea agricultorului. Aveam (în 1937) aproape 2,5 milioane de gospodării cu mai puțin de 5 ha., între care 750.000 gospodării cu 3-5 ha., 1.100.000 cu 1-3 ha. și 610.000 gospodării cu mai puțin de un hectar. Măsurile ce se impun sunt clare. Trebuie oprită fărâmițarea mai departe a proprietății, crearea lotului de familie minimal și indivizibil, și apoi reintregirea loturilor mici până la lotul de familie. Pentru aceasta trebuie scos din câmpul agricol și trecut în câmpul industrial, în meserii și în negoș surplusul de brațe ce rezultă. În felul acesta se va înlătura sărăcirea până la sapă de lemn a țăranului și se va promova creerea clasei mijlocii naționale.

Deasemenea de importanță capitală este problema socială a natalității, a mortalității și, legată de ea, a mortalității infantile. Prima vizează în special populația urbană, cea din urmă populația rurală. Coeficientul de familie în România este abia de 4,4, ceea ce reprezintă pe țară o medie de numai 2,4 copii de familie. După statistica din 1937 nașterile se cifrau la 601 302 suflete, decesele la 377 812, cu un excedent natural de 223 490 din care în primul an de vârstă mureau 106 870 copii. Problema e îngrijorătoare și trebuie studiată. Ca termen de comparație menționăm că în 1955 mortalitatea în Statele Unite era de 9,3 la mie în timp ce în România ea se ridica la 19,3 la mie.

Una din cauzele acestei stări de lucruri este lipsa de asistență medicală, lipsă care era aproape totală la sate și care constituie pentru noi o adevărată problemă socială. Lipsesc spitale, lipsesc ambulatorii, lipsesc dispensarii, lipsesc medici. S'a dat mai de mult alarma asupra acestei situații însă nu s'a dat încă soluția. Problema a fost considerată cu atâta desinteres încât Statisticile oficiale nu dau nici numărul de paturi de care dispun spitalele afară de Așezămintele Eforiei Spitalelor Civile, 3378 în 1937 și nici numărul de medici, și nici repartitia lor pe populație. Asistența socială avea un buget în 1935, de 15,31 lei/cap de locuitor, din care 10,18 lei erau contribuție particulară, 4,20 contribuția Statului, iar restul 0,93 lei contribuția comunelor și a județelor.

În aceste condiții nu este de mirare că bolile sociale făceau ravagii. În fiecare an numărul sifiliticilor creștea cu 40 000 de noi îmbolnăviți (un total de 196 990), al tuberculoșilor cu peste 52 000, (118 205), al pelagroșilor cu peste 21 000 (73 656), iar paludismul înscira numai în 1937 încă 229 244 bolnavi noi declarați.

Domnii medici au o datorie încărcată de grele responsabilități față de viitorul neamului și în raport cu această stare de lucruri.

Problemele economice sunt multe și spinoase, ca într-un regim în care producătorul nu are putere politică iar potențați politici nu sunt călăuziți de idealul de a face bine ci de ambiția de a-și face situa-

ție, de a se căpătui pe spatele celor ce muncesc. Dacă uneori s'au deschis discuții de principiu, ele nu s'au făcut într'un spirit științific de stabilire a adevărului ci într'unul partizan de apărare a pozițiilor deja câștigate sau eventual a unora de cucerit. Într'un astfel de spirit s'a dus și discuția «Stat agrar sau stat industrial?» de care m'am ocupat pe larg în lucrarea deja citată. Concluziile la care am ajuns din documentarea problemei constituie o soluție și pentru chestiunea structurării sociale și pentru echilibrarea economică, atât de precară după primul război mondial.

În principiu nu se poate concepe existența, în cadrul aceleiași comunități, a două categorii de prețuri, unul la valuta internațională — cum erau prețurile industriale — și altul la o valută interioară, arbitrară, consecință a unei politici autarhice — cum erau prețurile produselor agricole, în medie cu 40 % mai mici ca cele mondiale, aplicate industriei.

Desechilibrul rezultat din această politică economică a fost dezastruos și pentru stat și pentru pătură noastră producătoare. Agricultorul care pe lângă alimentația întregii țări, furniza și jumătate din comerțul nostru exterior era frustrat nu numai de câștigul lui normal ci și de parte din capital prin denivelarea de prețuri de care am vorbit. În felul acesta el nu putea aduce dela oraș nimic în schimbul bunurilor pe care el le da. Era astfel constrâns la o viață autarhică, această soluție a desperării, soluție în extremis când fenomenul natural de circulație a bunurilor nu mai poate avea loc.

Această problemă de bază trebuie onest și curajos rezolvată dacă dorim echilibrarea vieții economice și deci evitarea crizelor de care am pătimit atât de mult între cele două războaie mondiale.

Un al doilea principiu fundamental de care trebuie să ținem socoteală în problemele noastre economice și în soluționarea lor constă în a nu îngădui îmbogățirea unei clase în dauna alteia și cu atât mai puțin în dauna economiei naționale. În studiul meu pe care l-am menționat ca și în studiile «Industria casnică» și «Schimbul unicursal» am discutat această problemă și am arătat consecințele nefaste ce au decurs. Fenomenele pe care le-am analizat nu trebuie să se mai repete în viitoarea noastră economică.

O grijă permanentă a diriguitorilor trebuie să fie crearea de debușuri de muncă atât pentru cei ce urmează să fie scoși din câmpul agricol cât și pentru cei ce rămân în el și care au un disponibil de aproape o sută de zile-lucrătoare. În studiul «Stat agrar sau stat industrial» am examinat această problemă în întregul ei. Nu se poate concepe refuzul de a da de lucru celor ce vor să muncească și cu atât mai puțin de a răpi sau de a interzice domenii de lucru în dauna unei clase și în favorul alteia. Problema «Industriei casnice» este un dureros episod în viața noastră economică așa cum am arătat lămurit în studiul pe care l-am publicat.

Cu acest rezumativ referat nu socotesc că s'au epuizat problemele noastre de mâine.

După răvășala din țară se impune refacerea gos-

podăriei noastre în întregul ei. Din părjoul care a bătuit România va trebui să salvăm ceea ce mai rămăs sănătos, să înlăturăm ceea ce nu mai este de folosit și să ne reclădim din nou sufletele, țara și instituțiile.

Obosiți de o politică ce nu concretizează nimic spre țară și desamăgiți de o așteptare cere se prelungește peste termenele sperate am văzut în această preocupare o întoarcere, măcar în gând, acasă, spre rânduilele de acolo care vor trebui schimbate, spre lipsurile care vor trebui împlinite.

D. General Gheorghe Ion socoate că între problemele politice de mâine este de considerat modalitatea în care se va continua viața noastră statală. Dsa vede trei posibilități:

- una evolutivă în continuarea actului regim, ca în Polonia.
- O dictatura rezultată din anarhia ce s'ar naște la eliberare.
- O posibilă ocupație militară sub oblăduirea căreia ne-am desvolta, și examinează aceste posibilități.

D. Prof. Protopopescu multumeste dlui General pentru contribuția sa și declară că a evitat intenționat să ridice această problemă pentru că oricât de mare ar fi dorința noastră de a obține o eliberare totală, cu libertatea completă în mișcările noastre politice, nu avem dreptul de a refuza fraților noștri eliberarea sub orice formă s'ar putea. Străduinta noastră tinde natural spre eliberarea care să ne lase stăpâni deplini pe soartă și numai către această formulă trebuie să îndreptăm trăduințele noastre. Despre rest nu crede că e nevoie să s ediscute. De asemenea și cealaltă problemă, atât de deplasat agitată în refugiu, a «monarhiei sau republicii», o consideră închisă pentru noi, dreptul la desbatere avându-l cei din țară.

Domnul Ion Popinceanu, referindu-se la mitul diplomei, observă ca nu e bine să desconsiderăm «tale quale» pe «titrat».

Domnul Profesor Ion Protopopescu, lămurește că în calitatea sa de profesor nici nu se putea ridica împotriva «titratului» ci s'a ridicat numai împotriva «mitului diplomei» care frânge drumul către creație al titratului, diploma deschizându-i porțile fără niciun efort.

Domnul George Racoveanu, regretă că problema culturii religioase și valoarea ei nu a fost pusă în lumină, remarcând totodată și absența celor în drept să ridice astfel de probleme, de care nimeni nu s'a ocupat, dar care a fost menționată de Domnul Profesor Ion Protopopescu.

Domnul Profesor Ion Protopopescu, spune că Parintele Alexandru Mircea din Barcelona și Parintele Boacă dela Madrid se află la congresul eucaristic dela Granada.

Domnul Dimitrie Amzar, socoate că corelația dintre cultură și politică este bine pusă în referatul Domnului Profesor Ion Protopopescu.

Domnul Stefan Teodorescu, propune să se dea

curs lecturii referatului asupra prezenței politice românești în lumea liberă, pentru a se putea discuta problema în întregul ei, evitând eventuale repetiții.

Frezenta politica romaneasca in lumea libera

Doamnelor și Domnilor.

Imi revine sarcina de a arăta alt aspect al prezenței românești în lumea liberă: acel al afirmației de ordin politic. Firește, nu intră în subiect activitatea politică a diferitelor persoane și grupări cu frământările și pasiunile lor: ci numai acel gen de productivitate rezultată din intelect. Nici intenția mea nici timpul nu îngăduie o expunere exhaustivă în materie: mă rezum doar la un tablou lapidar.

Se disting în activitatea politică de ordin intelectual în genere câteva categorii de preocupări: informația, documentarea, polemica și elaborarea, sau cel puțin încercarea de elaborare a unor idei. Vom cerceta pe scurt care din aceste categorii a constituit obiectul unui travaliu mai fecund în acești ani tulburi de exil.

În această succintă expunere nu mă voi ocupa de una dintre aceste categorii, și anume de polemică, ci numai de celelalte trei. Si nu din dispreț pentru polemică, ci tocmai din potrivă, din înalta prețuire a ei; apoi fiindcă aproape nu există această categorie în exil. Unii confundă polemica cu invectiva, cu aragatul provocator, cu injurătura ca la ușa cortului. Si își inchipuie că acel ce injură și mușcă mai veninos e cu atât un mai stranic polemist. Aceștia nu știu ce înseamnă polemică. Polemică nu-i nici invectivă, nici calomnie, nici defăimare, nici plâsmuire: ci tocmai contrarul lor. Polemica e un cuvânt greu, plin de înțeles. Si înseamnă război: război scris sau vorbit în potriva neadevărului și a falsificărilor de orice fel. Polemica implică o atitudine morală combativă, cu simț de răspundere și cuvință în potriva falsificării involuntare sau nu, de fapte, adevăruri și idei. Polemica este luptă de regenerare, o condiție de vitalitate și sănătate intelectuală într'un regim de libertate. Si nu există libertate dacă se exclude dreptul la obiectivitate, deci la polemică, în desbaterea publică a problemelor de actualitate și de viitor. Fără dreptul la polemică, la obiectivare, la controversă în discuții libere, libertatea intră în ghilimele și se convertește în forma cea mai penibilă de dictatură, cum am văzut în trecut și cum vedem în sistemul comunist. Polemică deci este tocmai antipodul tirului cu nămol. Acest gen de scris sau vorbit s'a întâlnit în pagini și cafelele din exil. Polemică însă, prea puțin. În schimb manifestările de ordin informativ și documentar s'au înscris destul de substanțial în activitatea exilului prin publicații, conferințe și cărți. Voi distinge în primul rând în această categorie manifestările având ca obiect opinia internațională; de cele pe plan interior mă voi ocupa acum mai puțin sau deloc.

Pe plan internațional s'a situat în primul loc si la

mare distanță de curând dispărutul Grigore Gafencu. Cer iertare ascultătorilor dacă voi insista asupra acestui loc ceva mai îndelung. Dar o poziție pe plan internațional ca a lui Grigore Gafencu nu se face ușor și e aproape cu neputință să se facă în exil decât la excepțional. Apoi o asemenea poziție implica anumite considerațiuni de interes obiectiv. Cele două cărți ale lui Gafencu publicate în limba franceza «Preliminaires de Guerre à l'Est» și «Les derniers jours de l'Europe» au fost citite în toate țările Occidentale. Si au trezit un deosebit interes. În afară de unele aprecieri de ordin intern românesc nejustificate în realitate ci numai explicate de circumstanțele confuziei din anul 1945, cărțile lui Gafencu aduc elemente de cunoaștere rezervate nu numai unui martor, ci și unui protagonist pe scena lumii de atunci. Portretul lui Hitler de pildă, va rămâne ca descrierea originală a unui extraordinar personaj funambulesc. Cu aceste cărți Gafencu a intrat în galeria marilor autori distinși, ca Bülw, Churchill și Anatole de Monzie. Cu o asemenea reputație internațională Gafencu a fost solicitat să participe la multe genuri de manifestări. În presă de pildă, a colaborat la marile cotidiane europene ca «Le Figaro», «Neue Züricher Zeitung» și «Journal de Genève». În coloanele acestor mari tribune grafice ale opiniei publice mondiale, n'a aratat numai însușirile unui ziarist inzestrat ci și cunoașterea adâncă a realităților politice în războiul nevăzut dintre Vest și Est. Gafencu a contribuit astfel substanțial la orientarea unui mare număr de cititori din Occident și a ajutat opinia liberă să urmărească meandrele unor stări haotice din lumea de azi. A servit astfel cu scrisul lui nu numai lumea liberă să înțeleagă ceva din complexul problemelor politice în actualitate, ci și tara lui ca să fie înțeleasă de ce are dreptul la viitor. Tot atât de dotat ca vorbitor, Gafencu a perindat metropole și țări, unde în față publicului cel mai ales, a desvolat teme politice cu aceași competență și convingere ca și în scris. Mai ales acum în ultimele luni ale vieții, după evenimentele din Polonia și Ungaria, Gafencu, fără a tine seamă de sfaturile medicilor, îngrijorați de starea precară a sănătății lui, s'a avântat în vâltoarea unei activități copleșitoare prin diversitatea laturilor ei. În fiecare zi, suferind, alerga dela o masă verde la o altă masă verde, de la o tribună la o altă tribună, dela un microfon la alt microfon, ca să poarte cu o ardoare crescândă cuvântul lămuritor. Astfel, scriitor, conferențiar, ziarist, diplomat și om politic, Gafencu s'a înălțat la nivelul unui fruntaș european. În mișcarea europeană cu diversele ei ramuri și manifestări, Gafencu se situează la loc de conducere în preajma unui Mac-Millan, Adenauer, De Gasperi și Schumann. Mai mult încă, în ultimul timp, Gafencu fusese ales Președinte al Uniunii federaliștilor europeni, onoare extra-normală pentru condiția de destărat. Dar nu pentru aceste rațiuni măgulitoare era Gafencu un înfocat adept al mișcării de unificare a vechiului continent. Gafencu era convins că numai constituirea unei puternice unități europene este condiția de eliberare a țărilor de dincolo de cortina de fier. Cu această convingere, Gafencu se sbătea

din răspuțeri să lumineze pe acei ce se mulțumeau cu un «status-quo» și să le arate că nu e cu puțință viețuirea Europei fără integrarea în acțiunea de unificare, a țărilor din Est și Sud-Est. Si în adevăr, o încheiere reală a Europei Occidentale pune instantaneu și organic problema Europei de Est. Țări Occidentale ca Franța, Anglia, Germania, Italia, legate prin vîncule de integrare într-un bloc, constituie de sine forță de presiune a unei mari puteri mondiale asupra blocului care reține jumătatea dioscură ce reprezintă Europa de Est. Oricât ar vrea diplomațiile respective să evite sau măcar să amâne consecințele fatale ale acestei probleme stringente, însăși integrarea Europei Occidentale în forme durabile, atrage cu o extremă energie intrinsecă chiar peste voința personalului conducător, reflexele de reintegrare ale popoarelor captive în noua entitate, la locul cuvenit. Așa dar *ipso facto* integrarea chiar parțială într-o unitate europeană, amenință dela sine într-un anumit timp cu dezintegrarea blocului sovietic din Răsărit. De altfel acest adevăr este recunoscut implicit și explicit de sovietele spumegânde în privra oricărui proiect de unificare europeană considerat ca o rațiune majoră de război. Pe de altă parte însă, nu e posibilă renunțarea din teamă la unificarea europeană, fiindcă țările occidentale chiar cu sprijinul Americii și chiar aliate prin convenții de tip tradițional, ar reprezenta fără integrarea comunitară, o rezistență prea precară în fața blocului din Răsărit. Această realitate a determinat guvernele occidentale, cu toată comoditatea lor pacifistă, să treacă peste teama de riscuri și să-și asume răspunderea procesului de însumare a țărilor respective într-un concern politico-economico-militar occidental. Asistăm astfel la o îndrumare progresivă spre definitivarea unei unități occidentale. «Țărgul comun» și «poolul atomic», fenomene de ordin economic și militar premergătoare finalizării de ordin politic, sunt etape decise pe calea agregării Europei, cale semănată de multe greutăți. Așa dar acum în plin proces de facere a Europei ne putem închipui ce servicii ar fi adus Gafencu cauzei românești pe acest plan major, unde ocupa un scaun de patrician.

Mulți au imputat lui Gafencu un anumit refuz de a participa mai activ la structurile de ordin intern în exil. Nu era chiar un refuz și în niciun caz, definitiv. Gafencu șovăia să se amestece mai înainte de timp în treburile interne din teama de a pierde mare parte din eficiență pe plan extern în schimbul unor mediocre frământări de sub-sol partidist. Adică nu vroia să se lase tărât inoportun în mahalagisme exilului care i-ar fi răpit mijloace de prezență în sectorul extern unde era ascultat și putea face mult. La «ora adevărului» însă, era dispus să-și ia răspunderea în cadrul mișcării românești din exil. Si aceasta oră considera Gafencu în ultimele luni ale vieții sale, că a sosit! Ii părea sincer rău că nu a luat parte la «Săptămăna românească» dela Freiburg din anul trecut. Directorul Bibliotecii Române din Freiburg poate depune mărturie cu frumosul mesaj ce a primit dela Gafencu, după ce aflase de cele ce acolo s'au petrecut. Si ca o reparație, a cerut el să vorbească românilor cu prilejul

invitației din partea oficialității germane în Decembrie trecut. Se găsește acum în sală unii care au ascultat cuvântarea lui Gafencu în seara de 13 Decembrie la Bonn. Si își amintesc de însuflețirea și emoția cu care Gafencu a vorbit. Era pentru întâia dată de multi ani când Gafencu se afla în mijlocul unui numeros grup de Români. Si fusese pe deplin cucerit. Acea caldă intercomunicare de gânduri și simțăminte românești îi întărise irevocabil voința de a intra cu toată răspunderea în lupta mișcării românești, fără niciun fel de discriminări. A revenit la München la 24 Ianuarie anul acesta și iarăși a vorbit românilor cu aceeași hotărâre de angajare în întregul românesc. Gafencu urma să deschidă manifestarea noastră dela Madrid și să prezideze dezbaterile de acum. Manifestări asemănătoare se proiectase cu Gafencu la Roma și Paris. Si își luase sarcina să organizeze un congres de intelectuali tot la Paris. Mărturia angajamentului său definitiv, alături de înălțătoria depozită în procesul dela Berna cu adânc ecou în țara ocupată și în Occident, o constituie ultima sa cuvântare la radio pentru Români. Acolo mărturisește, vorbind despre conferințele sale în Germania din luna Decembrie, că cea mai mare însemnătate au avut-o clipele petrecute cu Românii la Bonn.

Gafencu știa că această intensă activitate de zi de zi, de ceas de ceas, il va ucide curând. Si n'a pregetat nici o osteneală chiar cu acest pret. Există o formă de eroism mai puțin văzută ca cea a faptelor de război. Si o formă de invaliditate mai puțin remarcabilă ca aceea a unui picior pierdut: precaritatea celulelor, a arterelor, a aortei, a complexului ce se cheamă cord. Dacă eroism înseamnă acceptarea jertfei supreme pentru a servi o cauză, atunci Gafencu, Cavalier al Ordinului Mihai Viteazul în război, în ultimele luni ale vieții a dat dovadă de eroism.

Dacă am insistat prea mult, rog sa fie iertat de ascultători. Dar dacă vorbim de prezența românilor în lumea liberă, trebuie să știm bine cine a fost și cât a fost Gafencu de prezent. Si această recunoaștere este omagiul nostru postum.

Un alt autor de cărți informative si documentare este Dl. N. P. Comnen. Dl. Comnen este deasemenea un diplomat si un conferențiar suferă de anumite modificări în realitatea trecutului apropiat românesc; aduc însă un interesant material de ordin extern. În schimb ultima D-Sale lucrare editată în colecția «Destin», constituie fără îndoială și fără exagerare cel mai important document publicat în exil. Dl. Comnen desvăluie adevărul asupra discuțiilor avute cu importante personalități ungurești la sfârșitul primului război. Versiuni asupra ofertei ungurești de cooperare intimă cu România în 1919, mergând chiar până la o uniune personală sub sceptrul Regelui Ferdinand I, au circulat în public încă demult. Acum însă Dl. Comnen confirmă adevărul cu amănuntele convorbirilor ce a purtat personal cu bărbați politici de talia Contelui Andrássy și a Principelui Windischgrätz. Si rezultă din expunerea Dl-ului Comnen că în adevăr oameni cu autoritate, dela bătrânul latifundiar și fost prim-ministru Con-

tele Andrássy până la liberalul Oszkár Jaszy, se gândeau la o cooperare cu România întinsă chiar până la un nou dualism, în care Împăratul dispărut dela Viena era înlocuit de Regele Victorios și Întregitor dela Alba-Iulia. Si se constata o oarecare modestie în imaginația oamenilor politici români de pe atunci, care din exces de prudență respingeau *a priori* luarea în considerare a unui gând mai îndrăzneț. Se temeau poate ca nu cumva Coroana Sf. Ștefan să întunece scrierile Coroanei de Oțel. Teamă nu tocmai justificată, fiindcă într-un dualism nu favoarea istorică înclină balanța în folosul uneia din națiunile componente; ci vigoarea biologică și spirituală a rasei. Virtutile de expansiune culturală și voința de desvoltare a potențialului național în viitor, asigură echilibrul în sanul sistemului dualist. De altfel însuși dualismul austro-ungar, în care cultura veche și superioritatea civilizației germane n'au oprit ci din potrivă au favorizat influența națiunii maghiare în politica bicefală, e o ilustrare a acestui adevăr. Si ne întrebăm: ce s'ar fi întâmplat în Europa centro-orientală, dacă încă din 1919 s'ar fi constituit o asociație de forțe româno-ungăre? Lucrarea Dl-ului Comnen ne sugerează și alt adevăr. De câte ori România este reprezentată de un stat organizat și dotat cu armatura necesară, de atâtea ori se situează în inima problemelor europene din Răsărit și se deschid perspective superioare pe care oamenii politici dii sfială de viziune în cel mai bun caz, le pierd pe o lungă durată.

Dl. General Ion Gheorghe în prima sa carte publicată în limba germană «România pe drumul statului satelit» aduce contribuția unui martor activ la cunoașterea stărilor creat de alianța româno-germană în cursul celui de al doilea război mondial. Nu prea tandru față de protagoniștii de o parte și de alta, D-sa ne arată cum se ivește treptat orizontul unei înfrângeri militare pe care numai o foarte iscusită conducere politică ar fi atenuat-o ca sa nu se ajunga la desnodământul fatal: România, «Stat satelit». În cealaltă carte, în limba franceză, «Nepotii unchiului Sam», Dl. General Ion Gheorghe se arată încă mai puțin tandru, de data această față de învingător. Noi, câțiva din această sală, am trăit aceasi experiență în același timp și știm că tot ce se cuprinde în carte era posibil de petrecut. Dar nu ne-am supărat pe Americani fiindcă, așa cum se vede de altfel și din cartea Dlui. General Ion Gheorghe, am înțeles că nu o făceau nici din sistem, nici din adins, ci ca o consecință fatală a condițiilor impuse de Soviete, exploatare la maximum a haosului rezultat din prăbușirile de atunci. Ca atare nici Americanii n'au deose se supăra pe cartea Dlui. General. Dacă am avea obiecții de făcut cărții, este aceea că n'a distins destul de precis diferența substanțială în comportamentul american și cel rusesc. Ruși au sclavizat prizonierii din sistem. Americanii i-au tăbăcit câte odată și la întâmplare din improvizarea circumstanțială și din principiu temporară, a unui regim concentraționar.

Deoptrivă Domnul N. Dianu a desfășurat o activitate meritorie în folosul integrității naționale, cu memoriul depus în 1946 la Conferința păcii, singurul

act în care se protestează hotărît împotriva răpirii Basarbiei și a Bucovinei de Nord. În același spirit a inițiat fundarea Societății Pro-Basarabia și Bucovina care a editat o broșură în limba franceză și spaniolă, pregătind o ediție și în limba engleză pentru apărarea drepturilor noastre asupra acestor provincii de totdeauna românești.

Au mai apărut în acești ani ai exilului cărți ca acelea ale lui N. Baci, Adriana Georgescu, Serbănescu, Rubsel, etc., în care autorii își povestesc experiența personală sub regimul comunist și fuga prin crăpăturile cortinei de fier. Din aceste povestiri cititorii occidentali au desprins pe atunci primele noțiuni de «democrație populară», oferite de primele victime refugiate în apus.

Un just ecou în diverse cercuri a avut de asemenea broșura A. S. A. Principele Nicolae «România 1952».

În afară de Gafencu un număr de români au izbutit să pătrundă în presa și publicistica occidentală fie cu o colaborare regulată, fie cu articole ocazionale. Dl. V. V. Tillea în Anglia, N. P. Comnen, Mircea Popescu, și alții în Italia, Ștefan Teodorescu, D. C. Amzar, etc., în Germania, G. Uscătescu, Vintilă Horia și Horia Stamatu în Spania, înfățișează probleme de actualitate în ziarele și revistele țărilor apusene. O prezentare generală a României și a problemelor ei într-o limbă străină a găsit loc numai în lucrarea Dlui. Uscătescu, «Rumania». Si e de regretat că antologia Dlui. Mihail Niculescu, «Pământ Românesc» n'a fost tipărită tot într-o limbă străină. Amintim deasemenea activitatea merituasă în Statele Unite a Dlui. Mihail Fărcașanu cât și străduințele Dlui. Brutus Coste. Cartea în limbă engleză a Dlui. Alexandru Crețeanu, aparută de curând, n'o cunoaștem încă.

Astfel în lumea liberă un număr de Români au oferit prin toate mijloacele de contact cu opinia publică și cercurile de intelectuali, articole, cuvântări la radio, cărți, broșuri, conferințe, materialul informativ și documentar pentru o cunoaștere măcar în parte a drepturilor Poporului Român de a decide de propriul său destin în același timp cu celelalte popoare din Răsărit.

Dacă în limbi străine apare o singură publicație românească periodică, «La Nation Roumaine», în schimb în ceea ce privește orientarea Românilor din exil, o sumedenie de foi au apărut și dispărut pe rând. Si acestea au încercat să procure un cât mai bogat material documentar și informativ.

Dacă deci în cadrul acestei categorii, Românii au manifestat o prezență relativ fecundă pe plan intern și extern, în ceea ce privește ridicarea la nivelul elaborării de idei demne de luat în seamă, ar rămâne de discutat.

Cățiva intelectuali Români prin cărți și studii în limbi străine și câteva publicații românești au căutat să cerceteze problematica lumii de azi și de mâine și să definească poziții noi. Firește, un travaliu greu și amenințat de sterilitate dacă nu poate inspira până la urmă soluții de ordin concret.

În limbi străine au încercat mai puțini să se ridice peste nivelul informativ și documentar, până la cercetarea și definirea unor poziții politice de ordin

superior. Printre aceștia putini, se numără Dnii. Stefan Teodorescu, D. C. Amzar, Uscătescu, Vintilă Horia, Horia Stamatu, etc., care aduc o contribuție prețioasă la identificarea românească între străini. Deasemenea Dl. Oreste Popescu în științele economice a făcut cunoscut numele românesc în America de Sud. Timpul nu ne îngăduie o analiză a acestor contribuții românești. O voi face într-o lucrare despre «Gândirea politică în exil» în care se va inventaria producția românească pe acest plan în acești ani de surghiun.

Pe plan românesc, fără a uita publicații ca «Orienturi», «Indreptar» și «Frăția Ortodoxă» fixate la alte preocupări, trei publicații au încercat să elaboreze elemente de observație politică în exil: toate trei din Madrid. Să-mi fie iertat că le amintesc. Dar cred că materialul rezultat dintr-o cercetare de câțiva ani ar putea oferi câteva elemente de discuții în jurul culturii ca armă cu aplicație politică în exil. Mai mult încă, noi am căutat să arătăm cultura ca bază a unei noi politici românești în exil. Și acele considerațiuni nu porneau dintr-o înclinare spre abstract, ci tocmai din potrivă, dintr-o preocupare de concret. Din capul locului țin să precizez că nu avem pretenția să fi descoperit noi cultura ca armă cu finalități politice, abia în ziua de azi. Ci a fost descoperită ca atare de mult: de Prusieni. Încă după înfrângerea dela Jena, s'au creat institutele de cultură ca avant-posturi ale unei strategii politice cu obiectiv mai întâi iredentist și apoi imperial. În fruntea acestor institute «Herr Professor» făcea funcția de General. «Herr Professor» și institutele respective au gestat unitatea Germaniei, doctrina războaielor mondiale și a spațiului vital. Și «Herr Professor» lucrează în laboratorul culturii cu finalități politice pretutindeni și azi. Toate marile puteri, indiferent de regim, cu toată armătura politico-economico-militară, consideră cultura ca un factor politic modern. Și practic în ofensiva lor politică, deschideri de ordin cultural. Așa dar dacă superputeri cu imensă lor capacitate industrială și financiară, cu armatele și flotele lor atomice, cu stăpânirea căilor de comunicație, a mărilor și a spațiului aerian, dau totuși precădere culturii ca metodă în politică lor universală, cu atât mai mult emigrația, care n'are nimic de acest soi, este obligată de realități să-si elaboreze o strategie politică centrată în primul rand pe factorul cultural: adică pe singurul element de bază ce i-a mai rămas.

O politică în priză directă se face cu ceva concret, în primul rând dela stat la stat. Și apoi uneori cu un potențial insurecțional. Noi n'avem armată, flotă, economie, căi de comunicații, și nici măcar un potențial insurecțional. Toate acestea se găsesc tocmai în posesia invazorului și în mare parte indreptate în privirea destinului românesc. Iar potențialul insurecțional se află tot acolo, dedesupt, în așteptare, tăcut și prudent. Atunci cu ce să tratăm? Ce-am oferi în tratativele cu un guvern? Ce bază reală am reprezenta ca un eventual aliat? Și ce capacitate de angajare avem din depărtare? Noi suntem puțini. Și ce avem? Ceva vocație intelectuală și o înclinare spre elaborare de idei. Prin urmare trebuie să renun-

țăm la iluzia de a face politică numai cu mijloace închipte și să căutam de a elabora în consecință o strategie politică cu ce avem: adică în ultimă instanță cu o instrumentație de ordin cultural.

Această strategie implică o temă și o finalitate. Finalitatea fiind *independența și integritatea națională*, tema strategică se definește dela sine: *utilitatea libertății și a integrității României pentru libertatea și integritatea Europei și chiar a întregii lumi Occidentale*. Această temă cu această finalitate urmează s'o plantăm cu toată vigoarea în conștiința cancelariilor și a opiniei publice mondiale. Pentru înrădăcinarea acestei teme în reflexele de conștiință ale lumii libere sunt valabile cultura și arta: cartea, broșura, revista, cuvântul, adunarea, manifestul, unda radiofonică, cântecul, plastica. Și toate aceste mijloace sunt reversibile și față de țara ocupată; pentru a stabili acea corespondență pomenită mereu, de gândire și simțire în compas cu stările din țară. Și în același timp să stim cât de puțin ce vom găsi și ce vom avea de făcut când și dacă ne vom întoarce.

Dar o asemenea strategie ca să fie eficace, pretinde un stat-major și o coordonare. Cât timp vor rămâne separate, elementele noastre culturale și politice oricât ar fi de inzestrate și oricât le-ar fi producția de vastă, nu vor constitui o poziție românească în lumea Occidentală. Iată, numele ilustre pomenite de Dl. Stamatu au câștigat o mare strălucire în străinătate. Dar situația României e mai rea decât acum o decadă. Numai subscriind la o cooperare organizată în cadrul strategiei culturale cu obiectiv național, aceste elemente ale exilului vor constitui o forță reală și vor servi și vor întări poziția românească. Numai atunci prezența noastră în lumea liberă va avea greutate. Doar cu acest nou spirit de cooperare se va putea încheia în exil o adevărată politică românească.

Si fiindcă s'a cetit mai înainte referatul asupra viitorului românesc, vom atinge și această problemă în treacăt. În referatul Dlui. Uscătescu, Dl. Stefan Teodorescu remarcă trei elemente de discuție: libertatea, comunitatea și criza.

În adevăr, libertatea este cel dintâi subiect în discuție în lumea întreagă. Fiindcă decând sistemul comunist a pervertit termenul numind libertate *slavia* și eliberare *slavizarea*, lumea nu mai știe bine ce e libertate. Tocmai pentru că acest concept se găsește în dilemă, am propus acum zece ani ca titlu pentru o viitoare revistă de gândire și acțiune românească, «LIBERTATEA»!

Libertatea implică mai multe condiții în funcționare de trei factori: Omul, Societatea, Statul. Fiecare dintre acești factori sunt condiționați unul de altul. În asemenea termeni o definiție a libertății nu este ușoară. Fiindcă vechea controversă între libertate și autoritate, adică între om și comunitatea în dubla ei funcție de societate și stat, n'a găsit până acum o soluție satisfăcătoare nici dogmatic nici sistematică. Reconcilierea între libertate și autoritate nu s'a realizat în forme durabile. Dar libertatea ca și autoritatea au nevoie de a se păzi una pe alta. Autoritatea

fără libertate este tiranie; libertatea fără autoritate înseamnă anarhie. Echilibrul între acești doi termeni ai unei ecuații milenare, este condiția de existență a acestui binom inseparabil. Pentru a rezolva deci dilema, o nouă ordine este în stare de gestație în conștiința popoarelor. Această nouă ordine în devenire este consecința crizei rezultată din ciocnirea violentă a ideologiilor și a pozițiilor antagoniste. Din această ciocnire violentă s'au compromis termenii și sistemele, dar au supraviețuit învingătoare din luptă și se impun cu o forță irezistibilă *permanențele* celor trei mari revoluții: revoluția libertății personale, a libertății naționale și a libertății sociale. Lumea trăiește o epocă de *sinteză* a acestor *permanențe*, condiții decisive în existența popoarelor. Această *sinteză de permanențe*, respectul persoanei umane, a entității naționale și a progresului social, crearea a unui triplu *habeas corpus*, personal, național și social, este generatoarea unei ordine noi în structura lumii viitoare. Această structură viitoare nu este o «Neue Ordnung» fictivă ca cea hitleriană, nici o dușmănie de clasă ca cea marxistă, ci o adevărată ordine nouă: *ordinea comunitară*. Spre această nouă ordine se îndreaptă treptat popoarele în toate sferele lumii, din Americi până în Europa, Africa și Asia. Toate frământările și crizele de structură, violente sau evolutive, în sfera occidentală cât și în cea orientală, nu sunt decât faze ale procesului de fuziune în crezul istoriei a acestor *permanențe* componente de structură viitoare.

Astfel în fața imperialismului materialist, degenerescență rebulată din corupția realității, se înalță COMUNISTARISMUL ca doctrină a sintezei și ca regim al ordinii viitoare. COMUNISTARISMUL va elimina aspectele halucinante ale comunismului, toxinele care au redus liberalismul la neputință și metodele imperialismelor apuse. Și va regenera cu ordinea comunitară baza sănătoasă și elementele fecunde ale DEMOCRATIEI OCCIDENTALE. «Democrația Populară» tiranică și «Democrația Liberală» anarhică, vor fi substituite de către DEMOCRATIA COMUNITARĂ. Astfel se va reconcilia durabil libertatea cu autoritatea, reconciliere de principii ce va sta la baza ordinii comunitare.

În România eliberată problema primordială va fi tocmai reconcilierea libertății cu autoritatea. Poporul Roman sleit de tiraniile în succesiune, va fi stăpânit de voința unei libertăți absolute. Astfel autoritatea va fi amenințată la bază. Și pentru a se restabili, autoritatea poate exagera în dauna libertății. Ordinea comunitară cu acel triplu *habeas corpus* de care am pomenit mai sus, va fi singura în stare să restabilească echilibrul între libertate și autoritate și să scutească Poporul Român de noi frământări și suferințe. Dar COMUNISTARISMUL și REGIMUL COMUNITAR, de care m'am ocupat încă în 1944 și despre care am vorbit acum schematic și pe scurt, vor constitui temele unei lucrări viitoare.

Dacă criza lumii de azi se desvoltă în cadrul istoriei atunci soluțiile de ordin politic social, economic și cultural se vor găsi fără îndoială. Dar dacă de-

pășește istoria și se califică ca o criză a omului și omenirii atinse în însăși plasma existenței lor, atunci niciuna din metodele omenesti, politice, strategice, economice nu mai pot fi de vreun ajutor. Atunci numai alte forțe, de ordin providențial, oferă speranță în miracolul mântuitor. Și în adevăr, se simte în existența omenirii freacă din preajma unor fapte ce se petrec în chip deosebit la marile schimbări de evuri. Scriitorii vestiți ai lumii prevestesc tot felul de prăpăstii fără nădejde în viitor. Titlul unei cărți ca «Ora Douazeci și Cinci» circulă în gura tuturor ca o gluma, dar ca și un slogan de neîncredere în puterea mântuitoare a lui Cristos. Și ceace este uimitor, omenirea nu si-a data seama de o extraordinară declarație a Papei, fără precedent. Piu al XII-lea a mărturisit lumii că s'au ivit semnele unei apropiate întoarceri a lui Cristos pe pământ. O asemenea declarație cutremurătoare n'a mai făcut niciun Papă de două mii de ani, dela Sf. Petru, cel dintâi Suprem Pontif.

Că se apropie un ceas deosebit sau numai o criza de sistem, noi trebuie să aplicăm mai departe legile acțiunii în serviciul poziției românești în Occident.

Domnul General Ion Gheorghe se alătură elogiului făcut în referat, personalității lui Grigorie Gafencu.

Domnul Ion Popinceanu își exprimă că termenul «democrație populară» citat și de Domnul Enescu, este în realitate un pleonasm și valoarea lui este exclusiv de uz reperist.

Domnul Mihail Enescu spune că termenul e pus în textul referatului între semnele suspensiei.

Domnul Stefan Teodorescu, după se observă că ar fi fost util ca referatul asupra prezenței politice să fi descis discuția, afirmă convingerea că democrația, populară sau oricum, nu e un termen de luat în ușor. Democrația pură și simplă sau democrația populară corespund unor stări de fapt, au intrat în limbajul curent și nu pot fi evitate pentru că așa am vrea.

Doamna Lucia Popovici deschide problema copilului român în pribegie. Un copil care nu-și cunoaște nici limba nici țara. Propune crearea unui cămin «al copilului român în Occident». Trecând pe acolo cel puțin câteva luni pe ani, copilul ar deprinde ceva dintr'un mediu românesc.

Domnul Ion Popinceanu consideră copilul din exil ca pierdut pentru neamul său. Copii învață limba «maternă» și majoritatea mamelor din exil sunt străine.

Domnul Stefan Teodorescu protestează împotriva unui asemenea punct de vedere și afirmă că un bărbat poate să-si aducă nevasta traină la sentimente românești, dacă e o min sensul românesc, iar cât despre copil nici vorbă de îndoială. Experiența etnografică, aceea de a vedea ce poate eși dintre un gal sau teuton și un valah, este cât se poate de interesantă.

Domnul Dimitrie Amzăr se declară de acord cu Doamna Popovici și Domnul Stefan Teodorescu.

Domnul Ion Popinceanu, își păstrează rezervele făcute.

Domnul Stefan Teodorescu, mentine propunerea sa

și Adunarea aprobă ca Doamna Lucia Popovici să studieze problema și să facă propuneri concrete.

Domnul Dimitrie Amzăr, se asociază din nou propunerii Doamnei Popovici și o roagă să accepte propunerea Adunării, care implicit i-ar da o delegație.

Domnul Ilie Gârneata, salută adunarea și își exprimă toată admirația pentru inițiativa convocării unui asemenea congres în care s'au pus și s'au

discutat probleme atât de importante. Domnia Sa califică această adunare drept «un moment istoric al exilului».

Domnul Președinte Profesor Ion Protopopescu, rezumând succint desbaterile aduce mulțumirile Asociației tuturor participanților la discutarea temelor propuse, și aduce elogiul său spiritului de obiectivitate și seriozitate în care au decurs discuțiunile. Sedința se ridică la orele 13,30.

INFORMATII-BIBLIOGRAFIE

Ca rod al discuțiilor avute în această primă întâlnire dintre intelectualii români din diverse părți ale Europei, s'a constituit o comisie care să studieze punerea în practică a concluziilor rezultate din desbaterea problemelor românești. Această comisie se alcatuește din Domnii: Profesor Ion Protopopescu, General Ion Gheorghe, Stefan Teodorescu, Gheorghe Racoveanu, Virgil Mihailescu, Mihail Enescu, Mircea Popescu, Horia Stamatu, Dimitrie Amzăr, George Uscatescu, Vintilă Horia.

Prietenii Bibliotecii din Freiburg

Pentru a sprijini activitatea Bibliotecii Române din Freiburg în păstrarea patrimoniului cultural românesc în lumea liberă și ca o recunoaștere a funcției de unificare spirituală ce îndeplinește această merituoasă instituție în Emigrația Română, se constituie Cercul de Prieteni din Spania ai Bibliotecii Române din Freiburg, cu sediul la Madrid.

La Cercul de Prieteni ai Bibliotecii Române din Freiburg pot adera toți Românii rezidenți în Spania, cât și prietenii Românilor, dispuși de a ajuta moral și material la realizarea scopurilor propuse de Biblioteca.

Cercul de Prieteni va servi obiectul pentru care s'a constituit în strânsă cooperare cu Biblioteca Română din Freiburg și cu Asociația Culturală Românească din Spania.

În cursul lunilor Iunie și Iulie s'au ținut în cadrul «Asociației Culturale Românești din Spania», următoarele conferințe, în sala dela etajul III din calle Duque de Medinacelli, 4:

Horia Stamatu: «Exilul poetului», la 12 Iunie, orele 19.

Profesor Ion Protopopescu: «Structurarea socială în România», la 10 Iulie, orele 19.

Carti Primite

Vintilă HORIA: *Poesia romaneasca noua* (Colecția «Meșterul Manole», Asociacion Cultural Hispano rumana, Salamanca, 1956).

Vintilă HORIA: *Presencia del mito* (Ed. Escelicer, Madrid, 1956).

Francisco DE HOLANDA: *Conversaciones con Miguel Ángel* (Cu un studiu introductiv și note de Vintilă Horia. Ed. La Reta, Buenos Aires, 1956).

Mircea POPESCU: *Poesia populara rumena* (Quadrerni Veltri. Roma, 1957).

George USCATESCU: *Europa ausente* (Ediția II, Editora Nacional, Madrid, 1957).

Mircea ELIADE: *Mythes, rêves et mystères* (Ed. Gallimard, Paris, 1957).

Nae IONESCU: *Indreptar ortodox* (Texte alese, ordonate și adnotate de D. C. Amzăr, Fratia Ortodoxa, Wiesbaden, 1957).

N. P. COMNEN: *O Primă Experiență Comunistă în Ungaria*. Documente și Amintiri. Madrid, 1957. Colecția «Destin».

Georg DROZDOVSKI: *Der Steinmetzgarten*. Gedichte. Bergland Verlag, Viena, 1957.

S U M A R :

Cuvant inainte.	1
Asociatia Culturala Romaneasca din Spania.	2
Fundarea Asociatiei Culturale Romanesti din Spania	3
Desbaterea temelor romanesti:	
1 Horia Stamatu: <i>Prezenta cuturala a Romanilar in lumea libera</i>	6
2 <i>Scrisoarea D-lui V. V. Tilea</i>	9
3 Vintila Horia: <i>Propaganda Romaneasca</i>	10
4 G. Uscatescu: <i>Esentele culturii romanesti</i>	12
5 Ion Protopopescu: <i>Probleme de viitor in Romania</i>	16
6 Mihail Enescu: <i>Prezenta politica romaneasca in lumea libera</i>	21
Prietenii Bibliotecii din Freiburg.	26
Informatii, bibliografie	26

